

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

Diplomová práce

Místní a krajské referendum

Předkládá: **Bc. Jaroslav SLÁDEK**

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Petr TRINER MBA.**

PLZEŇ 2019

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jaroslav SLÁDEK**
Osobní číslo: **R17N0044P**
Studijní program: **N6807 Veřejná správa**
Studijní obor: **Veřejná správa**
Název tématu: **Místní a krajské referendum**
Zadávající katedra: **Katedra veřejné správy**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Přímá demokracie v ČR
3. Referendum v ČR
4. Přehled konaných referend v ČR
5. Právní úprava na úseku referend v okolních zemích
6. Závěr

Rozsah grafických prací:
Rozsah kvalifikační práce: **cca 60 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:
viz zvláštní seznam

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Petr Triner**
Katedra veřejné správy

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2018**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2019**



Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan



JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 17. srpna 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „*Místní a krajské referendum*“ zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

Plzeň, březen 2019

Bc. Jaroslav Sládek

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval JUDr. Petru Trinerovi MBA., vedoucímu mé diplomové práce, za jeho ochotu a rady, které vedly k vypracování této diplomové práce. Rovněž bych rád poděkoval paní Bc. Janě Hájkové za její vstřícný přístup, kterým oplývala po celou dobu mého studia na Právnické fakultě Západočeské univerzity v Plzni.

OBSAH

1	ÚVOD.....	7
2	PŘÍMÁ DEMOKRACIE V ČR.....	8
3	REFERENDUM.....	11
	3.1 CELOSTÁTNÍ REFERENDUM O PŘÍSTUPU ČR DO EU	16
	3.2 KRAJSKÉ REFERENDUM	19
	3.3 MÍSTNÍ REFERENDUM	25
	3.4 KAUKA OC CORSO PLZEŇ	52
4	PŘEHLED KONANÝCH REFEREND.....	57
5	POROVNÁNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY NA ÚSEKU REFEREND V OKOLNÍCH ZEMÍCH.....	65
6	ZÁVĚR.....	68
7	RESUME.....	69
8	SEZNAM LITERATURY.....	70
9	PŘÍLOHY.....	74

1 ÚVOD

Téma „Místní a krajské referendum“ jsem si pro svoji diplomovou práci vybíral s rozvahou a pečlivě jsem zvažoval, které téma by mi mohlo být nejbližší. Téma jsem si vybral z důvodu, že by mohlo být velkým obohacením mých znalostí v oblasti přímého působení na rozhodování obcí a krajů.

Již při jeho výběru jsem věděl, že bude nutné nastudovat zejména mnoho literatury v podobě knih, právních předpisů a soudních rozhodnutí, které budou se samotným pojmem referendum souviset.

Diplomovou práci jsem rozdělil na sedm úseků, ve kterých bych chtěl čtenáře této práce seznámit se zadaným tématem tak, aby si čtenář odnesl hlavně to důležité.

V této kapitole popíši důvod, pro který jsem si téma této diplomové práce vybral a rovněž se zmíním o cílu, který jsem si pro tuto diplomovou práci stanovil.

Druhou kapitolu své diplomové práce věnuji přímé demokracii v České republice (dále jen „ČR“), kterou se domnívám, že je nutno zmínit, aby bylo možno pochopit pojem referendum.

Ve třetí kapitole rozeberu samotný pojem referenda a jeho typového rozdělení. Popíši v ní instituty celostátního, místního a krajského referenda, a platnou právní úpravu, podle které se řídí. Rovněž uvedu příklady použití v ČR. Tuto kapitolu zakončím přiblížením známé kauzy OC Corso Plzeň proto, aby čtenář této práce získal podvědomí o vzniku, průběhu a současném stavu této kauzy.

V čtvrté kapitole této diplomové práci uvedu pro přesnější představu výčet konaných referend pro získání přehledu četnosti používání tohoto nástroje přímé demokracie a příklady soudního zásahu v oblasti místního referenda.

V páté kapitole se zmíním o právním řešení celostátního referenda v některých okolních zemích za účelem přistoupení do Evropské unie, aby bylo možné porovnání s řešením stejné situace ze strany ČR.

Cílem této mé diplomové práce je získat důležité teoretické znalosti a vědomosti v oblasti přímé demokracie a umět načerpané znalosti a vědomosti využít v praxi. Popsat téma této diplomové práce z hlediska platné právní úpravy a rozebrat některé vybrané problémy v oblasti místního a krajského referenda. V poslední řadě se o načerpané znalosti a vědomosti rozdělím s případnými čtenáři této diplomové práce.

2 PŘÍMÁ DEMOKRACIE V ČR

Čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky zní: „*Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana.*“¹

Svrchovanost znamená jakoukoliv nezávislost státní moci na moci jiné. Stát je navenek a uvnitř omezen pouze svrchovaností jiných států, obecným mezinárodním právem a svobodně převzatými mezinárodními závazky. Svrchovanost se jinak nazývá také suverenitou.² Jednotný či unitární stát je státem, který má jednotnou soustavu státních orgánů, jednotný právní řád a nedělitelnou soustavu. Jedná se o protiklad k pojmu federace. Demokratický znamená, že se na vládě podílejí rovným podílem všichni občané, a to přímo nebo nepřímo prostřednictvím volených zástupců. Podílejí se na navrhování a přijímání právních aktů, kterými se poté řídí celá společnost. Právním státem chtěla Česká národní rada sdělit, že ČR bude postavena na právních předpisech s různou právní silou a občané ČR se jimi budou řídit. Úcta a svoboda k člověku a občanu je vyjádřena především v Listině základních práv a svobod (dále jen „LZPS“), která je společně s Ústavou ČR součástí ústavního pořádku ČR.³

Dotkneme-li se pojmu demokracie, tak ten se poprvé objevuje v řeckých městských státech již v 6 století př. Kr.. Původ slova je odvozen z řeckého *demos*, tedy lid a *kratein*, tedy vládnout. Podíl na politické moci zde měli pouze svobodní muži - občané obce - schopní vojenské služby, popř. ti z mužů, kteří již vojenskou službu vykonali. Ženy, cizinci, otroci, ale také někteří občané podíl na politické moci neměli.⁴ Demokracie se dělí dále na demokracii nepřímou (reprezentativní nebo-li zastupitelskou) a demokracii přímou. Reprezentativní demokracie se vyznačuje tím, že lid vykonává státní moc prostřednictvím volených zástupců (reprezentantů) a orgánů, tedy nepřímo. Oproti tomu, přímá demokracie hovoří o tom, že lid vykonává státní moc přímo svým rozhodnutím.

¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

² Internetové stránky Ministerstva vnitra České republiky. *Pojmy*. [online]. Praha, 2019 [cit. 2019-01-29] Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statni-svrchovanost.aspx>

³ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

⁴ PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-700-1, str. 4-5.

Mezi formy přímé demokracie patří:

- „*Lidová iniciativa*,
- *Plebiscit*,
- *Petice*,
- *Odvolání*,
- *Referendum*.“

Lidová iniciativa už ve svém názvu popisuje svoji definici. Jedná se tedy o případ, kdy impulz pro ní vychází vždy „zdola“ od lidu. Lid se s její pomocí může dovolávat řešení takřka jakéhokoli problému. V případě její úspěšnosti představuje imperativ pro zákonodárce (reprezentanta) k nespécifikovaným krokům nutným k naplnění závazku z ní vzešlého. Je tedy nutné, aby tato forma přímé demokracie nebyla zneužita a nebylo její formou hlasováno o skutečnostech neslučitelných s demokratickým právním státem, s lidskými právy a ústavním a právním řádem. Lid je tedy při formulování svého požadavku omezen pouze ústavou a zákonem. Jedná se o dlouhodobý proces, kdy na začátku se utvoří přípravný výbor či komise, která zformuluje otázku či požadavek pro všelidové hlasování a po dodržení všech zákonných ustanovení požádá stát o součinnost. Orgány státu tak mají možnost přezkoumat lidovou iniciativu před samotným hlasováním. Lidová iniciativa tak znamená kvalifikovaný požadavek lidu vůči státu. Ten se jím musí zabývat a v případě splnění zákonných podmínek mu musí vyhovět.⁵

Plebiscit je v užším pojetí hlasováním občanů pouze z dané části státního území o otázce, zda toto území bude nadále územím státu či zda bude připojeno ke státu sousednímu, jakož i hlasování občanů o otázce jazykové. V současné době se jedná o možnost přímé demokracie takřka nepoužívanou a nahrazenou právě pojmem referendum či všelidové hlasování.

Petice pochází z latinského slova *petitio*, které znamená žádost. Již v nejstarších dobách se touto formou obracely všemožné zájmové skupiny, jakými byly např. měšťané, cechy, šlechta apod., na panovníka s nejrůznějšími požadavky. Na území dnešní ČR bylo právo petiční zaručeno již v dobách Rakouska - Uherska a dále v ústavách z roku 1920 a 1948. Obecně se petice vyznačuje menší formální

⁵ PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-700-1, str. 23-24.

náročností vyžadovanou zákonem. Adresátem petice jsou státní či samosprávné orgány, které jsou povinny petici přijmout, zabývat se jí a v přiměřených lhůtách na ni reagovat. Petici nelze integrovat do oblasti výkonu moci soudní. Petice je na rozdíl od referenda neformálním - vyjádřením názorů obyvatel se stanovenou povinností orgánů státní moci se jí zabývat a reagovat na ni.⁶

Odvolání plní funkci doplňkového institutu přímé demokracie, protože se jím řeší otázky personální. Obsahuje některé znaky petice, přičemž lze říci, že se jedná o opak voleb. Vychází z předpokladu, že pokud je lid nejvyšším suverénem, který legitimuje nositele státní moci, měl by mít také právo je odvolat. Institut odvolání především směřuje k zástupcům exekutivy. Nelze jím zasahovat do moci soudní.⁷

⁶ PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-700-1, str. 15-16.

⁷ PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-700-1, str. 25-26.

3 REFERENDUM

Právní základ referenda se objevil již v Ústavě z 11. července 1960, kdy v čl. 2 odst. 2) bylo psáno: „*Státní moc vykonává lid zákonodárnými sbory, které jsou jím voleny a lidovým hlasováním (referendem).*“ Tato ústava vymezila rovněž oblast, v které bylo možno referendum konat, a to v hlavě sedmé, která se týkala místní samosprávy, kdy v čl. 86 odst. 2) bylo uvedeno: “*O věcech místní samosprávy rozhodují občané na obecních shromážděních nebo referendem anebo prostřednictvím zastupitelstva obce.*“⁸ Tedy stejně jako dnes bylo možné referendum konat jen ve věcech, které spadaly do samosprávy.

Referendum neboli všelidové hlasování je s přímou demokracií spojováno nejvíce. Pokud není iniciováno přímo lidem, bývá zpravidla iniciováno nejvyššími ústavními orgány (prezidentem, parlamentem, vládou) nebo na základě povinnosti přímo uložené ústavou či zákonem. Referenda lze rozlišovat na základě mnoha kritérií, např. dle závaznosti výsledků, předmětu hlasování, okamžiku hlasování, místa konání, hlediska konání, možnosti lidu referendum iniciovat.

Kategorizace referenda z hlediska závaznosti:

- konzultativní - nepředstavuje pro orgány státní moci závazek, bývá iniciováno shora,
- závazná - též označováno jako mandatorní, decizní či rozhodovací. Závazné je referendum tehdy, pokud se jeho výsledkem musí orgány státní moci řídit. Výsledek referenda má tedy bezprostřední právní účinky.

Kategorizace referenda z hlediska předmětu hlasování:

- zákonodárná,
- ústavodárná
- věcná.

Při rozhodování o zákonech lid zpravidla funguje jako negativní zákonodárce (hlasuje-li ex post), popř. sám rozhoduje o předloženém zákonu, zda se stane součástí právního řádu (ex ante). Při rozhodování věcném rozhoduje lid např. o záměru jeho reprezentantů, který bývá zpravidla diskutabilní.

⁸ Ústavní zákon č. 100/1960, Ústava Československé socialistické republiky.

Kategorizace referenda z hlediska okamžiku konání:

- ex ante - referendu předchází schvalovacímu procesu,
- ex post - referendum probíhající již o přijatém, platném a účinném zákoně, popř. již existující skutečnosti. Zde se často hovoří o institutu sui generis, nebo-li „lidové veto.“

Kategorizace referenda z hlediska místa konání:

- místní - referendum konané na dílčím území státu (obec, vyšší územněsprávní celek, ...)
- lokální - referendum konané pouze v určité lokalitě,
- celostátní - referendum konané na území celého státu.

Kategorizace referenda z hlediska povinnosti jeho konání:

- fakultativní - doplněk schvalovacího procesu; lidem používán tehdy, kdy právní řád tuto formu upravuje a pokud je k tomu oprávněnými subjekty vyzván,
- obligatorní - povinná součást schvalovacího procesu, hlasuje se všude tam, kde to předepisuje ústava či zákon, např. v případě změny ústavy či v případě zásadních mezinárodních smluv s vlivem na státní suverenitu.

Kategorizace referenda z hlediska možnosti lidu referendum iniciovat:

- aktivní - lid má možnost referendum iniciovat,
- pasivní - lidu se možnost iniciovat referendum nedostává.⁹

Výše popsané kategorizace nejsou všemi kategorizacemi referend, pouze jsou uvedena jen ty nejpoužívanější. Dále je možnost kategorizace např. dle povinnosti či dobrovolnosti jeho uskutečnění.

Jak bylo již zmíněno, institut přímé demokracie je znám z ústavní listiny z roku 1920. Do této doby tento institut znám nebyl.¹⁰ Ústava z roku 1920 poprvé v dějinách zakotvila v § 46 hlavy druhé složení a působnost Národního

⁹ PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-700-1, str. 16-22.

¹⁰ Ústavní zákon č. 121/1920 Sb., ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky.

shromáždění, jeho obou sněmoven, moc zákonodárnou a všelidové hlasování. Prohlášení vlády nově vznikajícího státu Čechů a Slováků, které dne 18. října 1918 představil T. G. Masaryk americké administrativě a vzešlo do dějin jako tzv. Washingtonská deklarace, mimo jiné obsahovalo, že Český stát...bude republikou s parlamentní formou vlády s využitím principu lidové iniciativy a referenda.¹¹ „*Zamítlo-li Národní shromáždění vládní návrh zákona, může se vláda usnésti, aby hlasováním lidu bylo rozhodnuto, má-li se zamítnutý vládní návrh státí zákonem. Usnesení vlády musí býti jednomyslné.*“¹²

Po roce 1948 nebylo s přímou demokracií téměř počítáno. Nejužší vedení komunistické strany odebralo moc z rukou lidu a soustředilo ji v neprůhledné mašinérii státního aparátu a stranických orgánů. Soulad mezi právem de iure a de facto přestal existovat. Náležící právo na předkládání petice kterémukoli veřejnému orgánu deklarovala každému občanu teprve ústava z 9. května alespoň v § 23.¹³

Z pohledu institutů přímé demokracie přináší tzv. sametová revoluce a normotvorba na ni navazující zásadní změnu, protože v právním řádu se poprvé objevuje pojem referendum. Ústava z roku 1960 byla novelizována taktéž ústavním zákonem č. 327/1991 o referendu, který byl reakcí na krizi federativního státu. Zakotvena byla povinnost referenda v případě, že by se jedna z republik rozhodla z federace vystoupit. Ústavní rámec tohoto ustanovení byl zakotven v čl. 2 odst. 2 Ústavy z roku 1960, který nově zněl: „*Státní moc vykonává lid zákonodárnými sbory, které jsou jím voleny, a lidovým hlasováním (referendem).*“ Prováděcím zákonem byl zákon č. 490/1991 Sb., ze dne 6. listopadu 1991, o způsobu provádění referenda. Hlasovací právo bylo svěřeno každému, kdo byl oprávněn volit do České či do Slovenské Národní rady. V případě, že by se jedna z republik rozhodla z federace vystoupit, musel být návrh schválen nadpoloviční většinou oprávněných voličů. Referendum se mohlo konat současně v obou republikách nebo jen v jedné z nich. Jedním z práv prezidenta bylo odmítnutí návrhu na konání referenda, jestliže navržené otázky, které měly být v referendu předloženy, byly nesrozumitelné nebo nejednoznačné. V takovém případě prezident návrh s připomínkami vrátil zákonodárnému sboru. Pokud zákonodárny sbor trval na původních otázkách,

¹¹ PAVLÍČEK, Václav. *O České státnosti. Úvahy a polemiky 2. O právech, svobodách a demokracii.* Praha: Karolinum, 2002, ISBN 80-246-0564-3, str. 142.

¹² Ústavní zák. č. 121/1920 Sb., ze dne 29. února 1920, § 46 odst. 1.

¹³ Srov. Čl. IV odst. 1, 3 úst. Zák. č. 150/1948., Ústava České republiky.

musel prezident referendum vyhlásit.¹⁴ Pro závaznost návrhu se musela vyslovit nadpoloviční většina oprávněných voličů v každé z republik nebo v jedné z republik, pokud se konalo referendum jen na jednom území. Výsledek z referenda měl mít závaznost ústavního zákona. Referendum bylo pod ochranou soudní, kdy Ústavní soud České a Slovenské republiky přezkoumal na žádost předsednictva Federálního shromáždění nebo předsednictva Národních rad ústavnost postupu referenda před vyhlášením jeho výsledku. Referendum o téže otázce se mohlo konat jednou za 5 let.¹⁵ V tehdejší ústavním zákoně o referendu bylo zakotveno: *„Ústavní zákon Federálního shromáždění upraví přechod majetku z vlastnictví České a Slovenské Federativní Republiky na Českou republiku a Slovenskou republiku. Stejně tak upraví státní aktiva a pasiva České a Slovenské Federativní Republiky, měnové rezervy. Hmotné federální rezervy a majetek České a Slovenské Federativní republiky nacházející se mimo její území.“*¹⁶ Tudíž se takřka s jistotou počítalo s rozpadem společného státu Čechů a Slováků.

V čl. 1 Ústavy ČR je uvedeno, že ČR je mj. „státem právním.“ Aby bylo možno vůbec referendum konat, musí být jeho opora zakotvena v právním řádu ČR. Ústava ČR se o referendu nijak konkrétně nezmiňuje, pouze si lze dovodit oporu institutu místního referenda z čl. 104 odst. 2, který zní: *„Zastupitelstvo obce rozhoduje ve věcech samosprávy, pokud nejsou zákonem svěřeny zastupitelstvu vyššího územního samosprávného celku.“*

Listina základních práv a osob (dále jen „LZPS“) o referendu rovněž přímo nehovoří, ale čl. 21 odst. 1 dává jisté právo občanům ČR podílet se na správě věcí veřejných, neboť zákonodárce v něm zakotvil: *„Občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.“*

Citované právo se opírá o předpisy mezinárodního práva, konkrétně lze poukázat na Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, kde je mimo jiné stanoveno, že *„každý občan má právo a možnost podílet se na vedení veřejných záležitostí přímo nebo prostřednictvím svobodně volených zástupců.“*¹⁷ Preambule Evropské charty místní samosprávy uvádí, že právo občanů podílet se na řízení

¹⁴ Srov. Čl. 3 úst. zák. č. 327/1991., Sb., o referendu.

¹⁵ Srov. Čl. 5 odst. 14, úst. zák. č. 150/1948., Ústava České republiky.

¹⁶ Srov. čl. 6 odst. 3 úst. zák. č. 327/1991., o referendu.

¹⁷ Čl. 25 odst. a) vyhlášky č. 120/1976 Sb., Vyhláška ministra zahraničních věcí o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

veřejných záležitostí je jedním z demokratických principů, jež jsou uznány všemi členskými státy Rady Evropy, přičemž rozhodování formou referenda Charta předpokládá zvláště v případě změny hranic místních samosprávných jednotek.¹⁸

V ČR se v souvislosti s dělením referenda hovoří o referendu celostátním, krajském a místním.

¹⁸ Čl. 5 Evropské charty místní samosprávy

3.1 CELOSTÁTNÍ REFERENDUM O PŘÍSTUPU ČR DO EU

Pokud jde o ústavní oporu v případě konání celostátního referenda, tak je v tomto případě ústava na slovo „skoupá.“ Snad jen čl. 2 odst. 2 Ústavy ČR, uvádí: „ústavní zákon může stanovit, kdy lid vykonává státní moc přímo.“ Podle Filipa Riegela je nezpochybnitelné, že v případě konání celostátního referenda se jedná o výkon státní moci, proto je možno hovořit o právní opoře pro tento institut právě výkladem zmiňovaného článku Ústavy ČR.¹⁹

I přesto, že do dnešní doby nebyl přijat ústavní zákon o obecném referendu, tak byl „ad hoc“ v minulosti přijat pro celé území ČR speciální zákon pro konání celostátního referenda za účelem rozhodnutí o přistoupení ČR k Evropské unii a o změně Ústavy ČR. Pro tyto účely se Parlament ČR usnesl 14. listopadu 2002 na ústavním zákoně č. 515/2002 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. března 2003. Zákonomárci se tímto zákonem usnesli na skutečnosti, že o otázce vstupu ČR do Evropské unie bude rozhodováno pouze na základě referenda. Otázka pro toto referendum zněla: „Souhlasíte s tím, aby se Česká republika stala podle smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii členským státem Evropské unie?“ Právo hlasovat v tomto referendu měla osoba, která dosáhla věku 18 let. Podmínkou pro schválení přistoupení ČR k Evropské unii bylo, aby kladně na tuto otázku odpověděla nadpoloviční většina hlasujících.²⁰

Změna v Ústavě ČR musela být provedena, aby mohl toto referendum tehdejší prezident ČR (pozn. Václav Havel) vyhlásit. K této změně došlo právě zmíněným ústavním zákonem ze dne 14. listopadu 2002, kdy byla doplněna tehdejší ústavní práva prezidenta ČR o právo vyhlásit referendum o přistoupení ČR k Evropské unii a jeho výsledek.²¹ Referendum se konalo ve dnech 13 - 14. června 2003.

V příloze této diplomové práce je uveden v tabulce výsledek z tohoto referenda (viz. příloha č. 1). Z celkového počtu oprávněných voličů se zúčastnilo 55.21 %. Z celkových odevzdaných 4 557 960 obálek bylo platných 4 457 960 hlasů, tedy 97.79 %. Z celkového množství platných hlasů se 3 446 758 vyslovilo

¹⁹ RIEGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou.* Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-85-1, str. 15.

²⁰ Ústavní zákon č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů, čl. 1.

²¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, čl. 62 písm. l.

pro ANO a 1 010 448 pro NE. Poměr hlasujících občanů, kteří se vyslovili pro přistoupení ČR do Evropské unie vůči těm, kteří nesouhlasili s přistoupením byl 77.33 % ku 22.67 %. Tedy podle ústavního zákona o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii bylo přistoupení ČR schváleno a ČR se tak k 1. května 2004 stala součástí Evropské unie.²²

Pokud si prohlédneme výsledky tohoto referenda podle krajů, volebních okrsků, počtu oprávněných občanů, vydaných a odevzdaných obálek, platných hlasů a samotné hlasování., dojdeme k informaci, že nejnadšenějším regionem bylo Zlínsko (80.47 %), které trumflo Prahu (80.16 %). Nejvíce skeptickou oblastí v tomto směru bylo Liberecko, kde pro vítězně „ANO“ hlasovalo 73.82 % oprávněných voličů.²³ Největší účast v celostátním referendu byla v kraji Královéhradeckém, dále v hlavním městě Praze, následují se shodnou procentuální účastí kraje Středočeský a Pardubický, a za nimi dále kraje Vysočina, Liberecký, Zlínský, Plzeňský, Jihočeský, Jihomoravský, Olomoucký, Karlovarský a Ústecký. Nejmenší a zároveň jediná účast pod polovinou oprávněných osob v tomto celostátním referendu byla v kraji Moravskoslezském. Ve všech těchto krajích se oprávnění voliči jednoznačně vyslovili pro přistoupení ČR do Evropské unie (viz. příloha č. 2).²⁴

Srovnáme-li výsledek celostátního referenda ohledně vstupu ČR do EU s okolními zeměmi, v kterých došlo k celostátnímu referendu konanému za stejným účelem, tak česká účast je po Maďarsku (45.6 %) a Slovensku (52.1 %) třetí nejnižší. Největšímu výsledku při rozhodování dané země o vstupu do EU, který vzešel z celostátního referenda na Maltě (91%) jsme se nepřiblížili ani náhodou. Více jak šedesát procent rozhodovalo ve Slovinsku (60.3 %), v Litvě (63.3 %). Polsko mělo stejně jako Slovensko stanovenou hranici pro platnost hlasování v celostátním referendu o přistoupení do EU na 50% a účast byla 58.6 %. Nejjasnější „ANO“ zaznělo ze Slovenska (92.5 %), dále z Litvy (89.9 %), Slovinska (89.6 %) a Maďarska (83.8 %). Polský výsledek v tomto srovnání byl podobný tomu českému (77.5). Vstupu ČR do EU a celostátnímu referendu předcházela několik měsíců informativní kampaň, která byla zaměřena na

²² Internetové stránky Českého statistického úřadu. [online]. Praha, 2019 [cit. 2019-02-20]. <https://www.volby.cz/pls/ref2003/re13?xjazyk=CZ>

²³ BALÍK, Stanislav. Několik poznámek k referendu o vstupu ČR do EU. *Revue politika*. 2003, roč. 1, č. 6, s. 7. ISSN 1214-0899. Dostupné také z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/818/nekolik-poznamek-k-referendu-o-vstupu-cr-do-eu>

²⁴ Internetové stránky Českého statistického úřadu. [online]. Praha, 2019 [cit. 2019-02-20]. <https://www.volby.cz/pls/ref2003/re12?xjazyk=CZ>

informace nezbytné ke kvalifikovanému rozhodnutí. Kampaň probíhala v režii Ministerstva vnitra, konkrétně odboru komunikační strategie (OKS MZV). Při přípravě této kampaně si OKS MZV nechalo zpracovat průzkum veřejného mínění nazvaný „Segmenty hlavní cílové skupiny podle postojů ke vstupu ČR do EU.“ Z tohoto průzkumu vzešlo, že rozhodnutých je 42 % (muži ve středním věku, pravicově orientovaní, vstup očekávají s nadějí, ale přiznávají obavy z ekonomického dopadu, volit bylo odhodláno jít 88 %), odpůrců EU bylo 17 %, váhajících bylo 16 % (starší střední věk, levicově orientovaní, dělníci, obávajících se změn a ekonomického vývoje), váhaví příznivci EU 9% a nerozhodných účastníků 7 % (zejména ženám středního věku, vzdělání VŠ, volit bylo odhodláno jít 75 %). Je na názoru každého, jestli v tomto případě šlo o kampaň informační nebo přesvědčovací. Kdo by si myslel, že pro tuto kampaň byla využita státní agentura CVVM (Centrum pro výzkum veřejného mínění), tak by se mýlil. Více než 5.5 miliónů Kč z celkové částky 200 miliónu Kč peněz daňových poplatníků bylo utraceno na výzkumy veřejných mínění soukromých agentur, kdy se jednalo o např. STEM, TNS Factum, GfK, Gaius.

3.2 KRAJSKÉ REFERENDUM

Podmínky krajského referenda upravuje zákon o krajském referendu platný od 9. března 2010, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2011.²⁵ Jedná se o zákon upravující²⁶ provádění referenda na úrovni vyšších samosprávných celků (dále jen „krajů“). Složitěmu přijetí tohoto zákona předcházelo „veto“ Senátu ČR a negativní postoje tehdejšího prezidenta ČR Václava Klause, který se obával parcelování státu. Přijetím zákona o krajském referendu došlo bezesporu k doplnění možnosti aplikovat tento významný prvek přímé demokracie v rámci celého systému územních samospráv tak, jak je vymezeno Ústavou ČR.

V krajském referendu má právo hlasovat každá osoba, která má právo volit do zastupitelstva kraje. Tedy státní občan ČR, který alespoň ve druhý den voleb dosáhl věku 18-ti let a je přihlášen k trvalému pobytu v obci,²⁷ náležící do územního obvodu kraje, v kterém se referendum koná. Pokud jsou stanoveny nějaké podmínky pro voliče v krajském referendu, tak jsou zde i překážky výkonu tohoto volebního práva. Překážkami jsou v tomto případě:

- *„Zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody,*
- *Omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva,²⁸*
- *Zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu ochrany zdraví nebo lidu²⁹, nebo*
- *Výkon služby vojáka z povolání v zahraničí nebo výkon služby vojáka v záloze v zahraničí.³⁰*

Tak jako volby do zastupitelstev krajů, se konají volby do krajského referenda tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého hlasovacího práva. Na rozdíl od voleb do zastupitelstev kraje se hlasování v referendu koná v jeden den, který je stanoven zastupitelstvem kraje. Je zde možnost spojit hlasování do krajského referenda s hlasováním do voleb zastupitelstev obcí, krajů nebo do některé z komor Parlamentu ČR nebo do Evropského parlamentu. Krajské referendum lze konat jen na celém území kraje

²⁵ Zák. č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a o změně některých zákonů.

²⁶ BALÍK, Stanislav. Několik poznámek k referendu o vstupu ČR do EU. *Revue politika*. 2003, roč. 1, č. 6, s. 7-8. ISSN 1214-0899. Dostupné také z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/818/nekolik-poznamek-k-referendu-o-vstupu-cr-do-eu>

²⁷ Zák. č. 135/1982 Sb., o hlášení a evidenci občanů.

²⁸ § 55-65 zák. č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.

²⁹ § 5 odst. 2 písm. b a § odst. 4 písm. a zák. č. 20/1996 Sb., o péči o zdraví lidu.

³⁰ § 4 zák. č. 118/2010 Sb., o krajském referendu.

a rozhoduje se v něm o věcech, které patří do samostatné působnosti kraje. Jedná se tedy o případy např. zřizování obecní policie, územním plánování, aj... Existují zde i případy, kdy je krajské referendum nepřípustné. Jedná se o řešení otázek:

- „ukládání pokut³¹ a o rozpočtu kraje³²,
- o zřízení nebo zrušení orgánů kraje a o jejich vnitřním upořádání,
- o volbě a odvolání hejtmana, jeho náměstků a členů rady kraje³³, jakož i o volených nebo jmenovaných členů dalších orgánů kraje,
- jestliže by otázka položená v krajském referendu byla v rozporu s právními předpisy nebo jestliže by rozhodnutí v krajském referendu mohlo být v rozporu s právními předpisy,
- v případech, kdy se o položené otázce rozhoduje ve zvláštním řízení³⁴,
- o schválení, změně nebo zrušení obecně závazné vyhlášky kraje, nebo
- jestliže od platného rozhodnutí v krajském referendu do podání návrhu na konání krajského referenda v téže věci neuplynulo 24 měsíců.“

Na začátku celého krajského referenda je návrh přípravného výboru na konání krajského referenda podaný zastupitelstvu kraje. Přípravným výborem jsou nejméně tři oprávněné osoby, z nichž jedna osoba je zmocněna jednat jménem přípravného výboru a její úkony jsou pro přípravný výbor závazné. Oprávněnost v tomto případě je definována stejně jako oprávnění volit v krajském referendu. Samotné podání návrhu na krajské referendum musí být podpořeno alespoň 6 % oprávněných osob s trvalým pobytem v kraji, ve kterém se má krajské referendum konat. Společným jmenovatelem všech referend je skutečnost, že otázka, která má být navržena v referendech, musí být jednoznačně položena tak, aby na ní bylo možno odpovědět slovem „ANO“ nebo slovem „NE.“³⁵

Jsou dány rovněž náležitosti návrhu přípravného výboru, tedy povinné skutečnosti, které v návrhu musí být uvedeny. Jedná se o následující skutečnosti:

- „označení kraje, v němž se konání krajského referenda navrhuje,
- znění otázky, popř. otázek, navržené k rozhodnutí v krajském referendu,
- odůvodnění návrhu,

³¹ § 11 zák. č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů.

³² § 35 odst. 2 písm i) zák. č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů.

³³ § 35 odst. 2 písm n) zák. č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ Např. podle ust. Zák. č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ § 8 - 9 zák. č. 118/2010 o krajském referendu a o změně některých zákonů.

- *odhad nákladů spojených s provedením krajského referenda a realizací rozhodnutí přijatého v krajském referendu a způsob jejich úhrady z rozpočtu kraje,*
- *označení zmocněnce z členů přípravného výboru,*
- *jména a příjmení členů přípravného výboru, jejich datum narození, místo, kde jsou přihlášení k trvalému pobytu³⁶, kterým se rozumí adresa místa trvalého pobytu a jejich vlastnoruční podpisy.*“³⁷

Z toho je patrné, že návrh na podání krajského referenda není pouhou formalitou a není záležitostí nikterak jednoduchou. Již bylo zmíněno, že součástí takového návrhu je podpisová listina s minimálním počtem podpisů osob, které tento návrh na krajské referendum podpořilo. Samotný podpisový arch má rovněž své náležitosti, kterými jsou:

- *„označení kraje, v němž se má krajské referendum konat,*
- *znění otázky, případně otázek, navržených k rozhodnutí v krajském referendu,*
- *jména a příjmení členů přípravného výboru a jejich adresy.*“³⁸

Pro návrh na konání krajského referenda a jeho podpisovou listinu existuje ještě jedno důležité pravidlo, kterým je, že nesmí být vystaveny v prostorách státních orgánů a orgánů územní samosprávy.³⁹

Oprávněná osoba, která podpoří krajské referendum uvede na podpisovém archu své jméno, příjmení, datum narození, adresu a k tomu připojí vlastnoruční podpis. Je samozřejmostí, že každá osoba může návrh na krajské referendum podpořit pouze jedním hlasem. Zákon o krajském referendu pamatuje i na případ, kdy někdo použije nekalé praktiky v návrh na konání krajského referenda. V této situaci: *„Ten kdo podepíše vícekrát tentýž návrh na konání krajského referenda nebo kdo podepíše podpisovou listinu, ač není oprávněnou osobou podle zákona o krajském referendu, nebo kdo v podpisové listině uveden pravdivé údaje, dopouští se přestupku, za který mu může být uložena pokuta do výše 3. 000,- Kč.*“⁴⁰

O návrhu přípravného výboru o vyhlášení krajského referenda rozhoduje usnesením krajské zastupitelstvo na svém nejbližším zasedání. Usnesením

³⁶ Zák. č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁷ § 10 zák. č. 118/2010 o krajském referendu a o změně některých zákonů.

³⁸ § 11 zák. č. 118/2010 o krajském referendu a o změně některých zákonů.

³⁹ § 11 zák. č. 118/2010 o krajském referendu a o změně některých zákonů.

⁴⁰ § 11 odst. 1 písm. d) zák. č. 118/2010 o krajském referendu a o změně některých zákonů.

rozhodne buď o tom, že krajské referendum se konat bude a zároveň stanoví den a dobu konání anebo rozhodne o tom, že se krajské referendum nevyhlásí, a to v případě, že jej nelze o konkrétně navržené otázce konat. S přijetím usnesení souvisí povinnost zastupitelstva kraje „neprodleně“ o něm vyrozumět zmocněnce, zároveň toto usnesení zveřejnit ve „Věstníku právních předpisů kraje“ a na úřední desce krajského úřadu po dobu 15 dnů. Zároveň toto usnesení rozešle všem starostům dotčených obcí, kteří mají rovněž povinnost usnesení vyvěsit po dobu 15 dnů na úřední desce. Krajské zastupitelstvo zde má možnost o otázce navržené k rozhodnutím v krajském referendu rozhodnout bez jeho vyhlášení. Pakliže se tak stane, má povinnost o tomto neprodleně písemně vyrozumět zmocněnce. V tomto případě existuje zákonná pravomoc zmocněnce trvat na vyhlášení konání krajského referenda, k čemu je stanovena lhůta 7 dnů po písemném vyrozumění.⁴¹ Krajské referendum se koná nejpozději do 90 dnů po dni jeho vyhlášení, není-li v návrhu přípravného výboru stanovena doba pozdější, nebo pokud nestanoví zákon o krajském referendu jinak. Společně lze konat krajské referendum v případě podání více návrhů přípravného výboru, popř. tak rozhodne zastupitelstvo kraje. Pro konání krajského referenda se zřizují různé komise, které mají své úkoly popsány v zákoně o krajském referendu. Jedná se o komise:

- *„okrskové,*
- *místní,*
- *krajské.*“⁴²

Své náležitosti má také hlasovací lístek, pomocí kterého se v krajském referendu hlasuje. Na každém hlasovacím lístku se musí uvést:

- *„text „krajské referendum,“*
- *název kraje,*
- *otázka, případně otázky, položené k rozhodnutí v krajském referendu,*
- *v levém polovině hlasovacího lístku slovo „ ano“, v pravé polovině hlasovacího lístku slovo „ne“ a vedle každého z těchto slov rámeček.*“⁴³

Osoba oprávněná k hlasování hlasuje osobně, neexistuje tedy zde jakékoli zastoupení a před samotným hlasováním se prokazuje platným dokladem totožnosti.

⁴¹ § 13 zák. č. 118/2010 o krajském referendu a o změně některých zákonů.

⁴² § 17 - 20 zák. č. 118/2010 o krajském referendu a o změně některých zákonů.

⁴³ § 35 zák. č. 118/2010 o krajském referendu a o změně některých zákonů.

Platné je rozhodnutí v krajském referendu, kterého se účastnilo alespoň 35 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob. Závazné je rozhodnutí v krajském referendu, hlasovala-li pro ně nadpoloviční většina oprávněných osob, které se krajského referenda zúčastnily a současně alespoň 25 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob. Rozhodnutí v krajském referendu je pro zastupitelstvo kraje a orgány kraje závazné.⁴⁴

Porovnáme-li právní úpravu krajského a místního referenda, tak zjistíme, že se jedná o vcelku podobný právní text. Je tedy zřejmé, že novější právní úprava, která se týká krajského referenda do jisté míry vychází ze starší právní úpravy, která se týká místního referenda. Při bližším zkoumání zjistíme, že v právní úpravě týkající se krajského referenda chybí odpověď na některé otázky, které nemusí být pro běžného občana důležité, ale pro občany, kteří s konkrétním krajským referendem mají bližší vazbu tomu tak být nemusí. Absentuje zde např. výslovné určení toho, kdo ze zákona přímo zajišťuje pro konání krajského referenda hlasovací místnosti a pomocné prostředky pro činnost jednotlivých komisí. (obdoba § 52 zákona o místním referendu). Dále zákon o místním referendu postrádá vymezení orgánů pro konání referenda s přehledným vymezením jejich působností a případné odpovědnosti. Hledání správných odpovědí v případě komisí navíc bude ztěžovat jasná absence určení toho, v jaké působnosti komise vykonávají svou činnost. Zákon o krajském referendu totiž nevymezuje, zda svoji činnost vykonávají v samostatné či přenesené působnosti (komise nejsou orgánem kraje) tak, jak je to obvyklé ve volebních zákonech. Ustanovení § 52 zákona o krajském referendu o úhradě nákladů pak pro zmatečnost završuje, když stanoví, že kraj hradí mimo jiné nejen výdaje obcí, ale vedle toho samostatně výdaje okrskových komisí. Znamená to tedy, že místních a krajských komisí nikoliv? V zákoně o krajském referendu není dále stanovena obecná odpovědnost za organizační a technické zabezpečení. Není např. určeno, kdo má stanovit podobu hlasovacího průkazu pro krajské referendum. Dále není stanoveno čím se prokazují členové komise vyššího stupně, kteří mají právo se zúčastnit hlasování. Daleko větší problémem je absence možnosti vydání prováděcího předpisu, který by nezodpovězené otázky ohledně krajského referenda vyřešil, a zůstává tak jedinou možností využití práva vlády vydat k této problematice nařízení. Je třeba si uvědomit, že náklady na krajské referendum budou daleko větší než na místní referendum. Také při srovnání

⁴⁴ § 48 - 49 zák. č. 118/2010 o krajském referendu a o změně některých zákonů.

krajského a místního referenda bude krajské referendum z hlediska organizování daleko složitější než to referendum místní, které se koná „pod jednou střechou.“⁴⁵ To, že tento zákon má i po devíti letech takové nevyřešené otázky, je do jisté míry způsobeno nulovou zkušeností z praxe.

V ČR se nikdy krajské referendum nekonalo, i když se v několika případech o jeho vyhlášení hovořilo. Jednalo se např. o prolomení těžebních limitů v okolí Horního Jiřetína a Černic, kdy v roce 2010 navrhoval Jiří Paroubek vyhlásit v této záležitosti krajské referendum. Návrh na vyhlášení krajského referenda byl odmítnut z důvodu, že by o existenci města Horní Jiřetín neměli rozhodovat obyvatelé druhého konce Ústeckého kraje.

V roce 2008 sliboval David Rath, že uskuteční krajské referendum o umístění nebo neumístění radaru v Brdech. Ani v tomto případě nedošlo k uskutečnění krajského referenda.

Dalším případem, kdy se hovořilo v souvislosti s krajským referendem, byl pokus aktivistů v Ústeckém kraji v roce 2013, kteří sbírali podpisy pro akci s názvem „Platit musí viníci“ či „Viníci zaplat'te euroškody.“ Jednalo se o reakci na opakované zamítnutí krajského zastupitelstva zabývat se návrhy jednat o škodách způsobených porušováním podmínek při čerpání dotací z euro fondu.

⁴⁵ MOCEK, Miroslav. K právní úpravě činnosti při organizačním, technickém a finančním zabezpečení Krajského referenda. *Správní právo*. 2013, č. 46, č. 3, s. 166-167. ISSN 0139-6005. Dostupné také z <http://www.mvcr.cz/soubor/spravni-pravo-3-13web-mocek.pdf>

3.3 MÍSTNÍ REFERENDUM

Nejrozšířenějším typem referenda je referendum místní, které se řídí platnou právní úpravou z 11. prosince 2003, jež vešla v účinnost 1. ledna 2004. Jde o zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o místním referendu“). Tato právní úprava byla novelizována v roce 2008.⁴⁶ Jedná se o „lex specialis“ v případech provádění místního referenda. Podle tohoto zákona lze místní referendum provádět:

- *„v obci, není-li územně členěným statutárním městem, v městské části nebo v městském obvodu územně členěného statutárního města a v městské části hlavního města Prahy,*
- *na území hlavního města Prahy a na území územně členěného statutárního města,*
- *na území části obce, která není městskou částí nebo městským obvodem, stanoví-li tak zvláštní zákon.“⁴⁷*

Z toho vyplývá, že místní referendum nelze konat pouze na území vojenských újezdů, neboť se nacházejí mimo území obcí jako základních jednotek územní samosprávy (Boletice, Březina, Hradiště, Libavá). Čl. 8 Ústavy ČR zaručuje samosprávu územních samosprávných celků a ustanovení Čl. 99 Ústavy pak hovoří o obcích a krajích. Občané s trvalým pobytem na území vojenského újezdu tak nemohou uskutečňovat své právo na správu věcí veřejných (volba do zastupitelstva obce, výkon funkce zastupitele a místní referendum) stejným způsobem jako občani, kteří mají trvalý pobyt na území obce. Mohlo by se zdát, že v této věci se jedná o diskriminaci, ale je věcí svobodného rozhodnutí každého občana, kde se přihlásí k trvalému pobytu⁴⁸ a ani samotné místo pobytu není považováno za diskriminující znak.⁴⁹ V minulosti jsou známy případy pokusu konání místního referenda na území vojenského újezdu, a to např. z roku 2007, kdy se ve vojenském prostoru tehdejšího vojenského újezdu Brdy mělo konat konzultativní místní referendum ve věci umístění protiraketové základny USA.

⁴⁶ Zákon č. 169/2008 Sb., o změně zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně dalších zákonů.

⁴⁷ Zák. č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸ Čl. 1 ústavního zákona č. 2/1993 S., Listina základních práv a svobod.

⁴⁹ Čl. 3 odst. ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

Situace byla vyřešena tím, že se konala místní referenda ve všech okolních obcích.⁵⁰

Mohlo by se zdát jednoduché vymezení území, na kterém se má jednat místní referendum, ale místní referendum se musí konat skutečně na celém území obce či statutárního města. Praktický příklad pochází z městyse Peruc, nacházejícím se v Ústeckém kraji, okres Louny. Tento městys pořádal 16. 05. 2006 místní referendum pouze na území části obce zv. Peruc a Černochoh. Avšak obec Peruc se dělí na části obce Černochoh, Hřivčice, Chrástín, Pátek, Peruc, Radnice nad Ohří, Stradonice, Telce. V Peruci se jednalo o otázce větrných elektráren, které měly stát pouze ve dvou částech obce, a to Peruc a Černochoh. V tomto případě nedošlo k nápravě v rámci dozorového řízení a ani k napadení výsledků referenda u soudu. Ve svém článku k této problematice uvedl autor Filip Riegel svůj názor, kterým toto místní referendum považuje za odporující zákonu o místním referendu z důvodu nesprávného vymezení území a v této souvislosti i místní referendum, které nemůže vyvolat právní účinky. Chybí mu „essentiale negotii“, tedy řádné vymezení území, na němž je nutno místní referendum konat. Podle autora toto místní referendum je neplatné a nezávazné přímo „ex lege“ a není k tomu zapotřebí rozhodnutí soudu.

Pokud je místním referendem rozhodováno v části obce, která není městskou částí nebo městským obvodem, lze tak učinit pouze na základě zákona. Zde je limit nastavený v § 21 zákona o obcích, kdy je nutné, aby po oddělení musí mít část alespoň 1000 občanů. Stejný limit musí mít i oddělená obec. V tomto případě zákonodárce reguluje vznik mini obcí. O oddělení části obce pak rozhoduje Krajský úřad v přenesené působnosti na návrh obce. Není-li podán návrh do 30 dnů ode dne vyhlášení výsledků místního referenda nebo v návrhu na oddělení části obce provede změny, které jsou v rozporu s přijatým rozhodnutím v místním referendu, může tak učinit kterýkoliv občan.

Dalším případem je zřizování městských částí. Městský obvod či městskou část lze podle § 20 odst. 1 zákona o obcích zřídit pouze na základě usnesení zastupitelstva, pokud do 30 dnů od zveřejnění tohoto rozhodnutí není podán návrh na konání místního referenda. Je-li vyhlášeno místní referendum, lze zřídit či zrušit městský obvod či městskou část pouze na základě souhlasného výsledku v místním referendu.

⁵⁰ RIEGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou.* Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-85-1, str. 22-23.

Nesprávným příkladem je např. místní referendum v městské části Roudná v Plzni. Zde přípravný výbor podal dne 1. 9. 2005 Magistrátu města Plzně návrh na konání místního referenda o otázce: „*Má být území, na němž se toto referendum koná, zřízen nejpozději do 31. 12. 2006 městský obvod Plzeň 11 - Roudná?*.“ K návrhu bylo připojeno 65 podpisových listin s 573 podpisy a orientační mapa s vyznačenými hranicemi území, na němž se má místní referendum konat. Po přezkoumání návrhu vyzval Magistrát města Plzně zmocněnce přípravného výboru k odstranění nedostatků. Vytýkal přípravnému výboru, že:

- a) *„místní referendum o vzniku nového obvodu lze konat pouze na celém území statutárního města,*
- b) *referendum o vymezení území městského obvodu je nepřípustné,*
- c) *počet podpisů na podpisových listinách je nedostatečný,*
- d) *vymezení hranic obvodu výčtem pozemků dle návrhu způsobuje inkompatibilitu s vymezením hranic sousedících obvodů,*
- e) *vymezení hranic nového obvodu výčtem pozemků v návrhu neodpovídá zákresu navrhovaného obvodu na mapě,*
- f) *referendum nelze konat o soukromém vlastnictví fyzických a právnických osob,*
- g) *přiřazení celých říčních pozemků tvořících Mži k nově navrhovanému městskému obvodu představuje změnu hranic městského obvodu Plzeň 3,*
- h) *návrh není podepsán zmocněncem,*
- i) *na podpisových listinách jsou uvedeny osoby, které podle evidence občanů nejsou na daných adresách hlášeny k trvalému pobytu, případně listiny obsahují chybné datum narození petenta,*
- j) *vyčíslení nákladů na konání místního referenda a návrh způsobu jejich úhrady „hrubě nereálný,“*
- k) *návrh neobsahuje vyčíslení předpokládaných jednorázových nákladů na zřízení nového městského obvodu,*
- l) *návrh neobsahuje konkretizaci představy přípravného výboru o zajištění materiálních podmínek skutečného fungování úřadu nového městského obvodu.“*

Výzvu Magistrátu považoval stěžovatel za „bezdůvodnou a nezákonnou“ a proto ke Krajskému soudu v Plzni podal návrh na určení, že „návrh na konání místního referenda o zřízení nového městského obvodu Plzeň 11 - Roudná podaný

přípravným výborem dne 1. 9. 2005 nemá nedostatky.“ Krajský soud usnesením ze dne 26. 10. 2005 návrh stěžovatele zamítl, s odůvodněním, že nedostatky uvedené pod výzvou a), c), d), j), e), i) byly vytknuty důvodně, a návrh nedostatky má.⁵¹

Stěžovatel podal ústavní stížnost, v které tvrdí, že usnesením Krajského soudu v Plzni bylo porušeno právo přímo se podílet na správě věcí veřejných dle čl. 21 odst. 1 LZPS, právo na samosprávu dle čl. 8 a čl. 100 Ústavy a právo podílet se přímo na vedení veřejných záležitostí ve smyslu čl. 25 písm. a/ Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Nejdříve se Ústavní soud zabýval otázkou „aktivní legitimace“ a zde dospěl k závěru, že ačkoli stěžovatel (přípravný výbor pro konání místního referenda) není fyzickou či právnickou osobou podle zákona o Ústavním soudu, soudní řád mu správní procesní způsobilost přiznává, je aktivně legitimován i k podání ústavní stížnosti proti rozhodnutí, vydanému v řízení na jeho základě vedeného a jehož byl účastníkem.⁵²

K porušení stěžovatelových argumentovaných práv podle čl. 21. odst. 1. LZPS a podle čl. 25 písm. a) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech Ústavní soud odkázal na usnesení sp. zn. I. ÚS 641/2000, v němž byl formulován závěr, že *"je... pravdou, že čl. 21 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (a obdobně i čl. 25 písm. a/ Mezinárodního paktu o občanských a politických právech) lze vyložit tak, že garantuje mj. i právo participace na konání místního referenda jako formy přímé účasti na správě věcí veřejných, resp. součástí výkonu práva na samosprávu. Citované ustanovení však nelze chápat tak, jako by zaručovalo i právo konání takového referenda vyvolat. Naše ústavní předpisy totiž neznají tzv. lidovou iniciativu, tj. ústavně předepsanou (a tedy i takto garantovanou) proceduru, kdy lze sebráním určitého počtu podpisů pod petici iniciovat konání referenda. Z toho plyne, že i v případě, že by Ústavní soud neodmítl návrh z důvodu své nepříslušnosti, musel by jej odmítnout jako zjevně neopodstatněný."*

K otázce *"na jakém území lze místní referendum v daném případě vyhlásit"* stojí za to připomenout, že *"ustanovení § 1 zákona o místním referendu kogentně vymezuje, kde lze místní referendum konat. Zákon zde zcela zřejmě vychází ze základního pravidla, že místní referendum se může konat na území obce, územně členěného statutárního města, hlavního města Prahy či v městské části nebo*

⁵¹ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 26.10.2005, č.j. 30 Ca 73/2005-50.

⁵² § 72 odst. 1 písm. a) zák. č. 182/1993, zákon o Ústavním soudu.

*městském obvodu územně členěného statutárního města nebo hlavního města Prahy. Písmeno c/ prvního odstavce pak připouští výjimku z pravidla, že se místní referendum může konat toliko na území vyjmenovaných celků, a to pro část obce, která není městskou částí ani městským obvodem, avšak pouze za podmínky, že tak stanoví zvláštní zákon. Interpretací tohoto ustanovení nelze dospět k jinému závěru, než že na území části obce, jež nemá statut částečné správní autonomie (není správním obvodem), lze místní referendum konat, pouze připouští-li to zvláštní zákon. Takovým případem může být situace popsaná v ustanovení § 21 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), upravujícím mechanismus oddělení části obce od celku. Ve všech ostatních případech je konání místního referenda přípustné pouze na území obce, městské části nebo městského obvodu.*⁵³

Ústavní soud posoudil ústavní stížnost jako návrh zjevně neopodstatněný a nezbylo mu nic jiného, než ústavní stížnost usnesením odmítnout.

Zvláštnosti na úseku konání místního referenda se objevují i na úseku hlavního města Prahy. Zde nelze prostřednictvím místního referenda zrušit městskou část bez náhrady. Připojit sousední obci k hlavnímu městu či oddělit městskou část lze pouze na základě § 12 odst. 1 zákona o hlavním městě Praze. Zde platí, že pokud vysloví občané městské části, která má alespoň 500 obyvatel a územně sousedí s jinou obcí, v místním referendu souhlas s oddělením této městské části od hlavního města, je zastupitelstvo povinno ve lhůtě 90 dnů ode dne konání místního referenda podat Poslanecké sněmovně návrh zákona o změně území hlavního města. Fakultativně lze konat místní referendum o sloučení městských částí nebo připojení městské části podle § 11 odst. 5 zákona o hlavním městě Praze. A to tehdy, pokud do 30 dnů od zveřejnění rozhodnutí zastupitelstev dotčených městských částí hlavního města Prahy o sloučení či připojení, je podán návrh na konání místního referenda. Je-li takový návrh podán, dojde k uzavření takové dohody pouze se souhlasným výsledkem místního referenda.⁵⁴

Právo hlasovat má každá osoba, která má právo volit do zastupitelstva obce. Samotné hlasování se koná tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého hlasovacího práva. Zákon tedy promítá základní demokratické principy volebního práva do zákona o místním referendu, čímž jen podtrhává

⁵³ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 7. 2006, č.j. 30 Ca 59/2006-48.

⁵⁴ RIEGEL, Filip. Určení území pro referendum není radno podceňovat. Moderní obec. 2008, roč. 14. č.5, s. 50-51. ISSN 1211-0507. Dostupné také z: www.moderniobec.cz/urceni-uzemi-pro-referendum-neni-radno-podcenovat

nediskriminační povahu při řešení místních záležitostí. Nedodržení těchto základních principů může být důvodem pro vyslovení neplatnosti hlasování v místním referendu.⁵⁵ I v případě místního referenda existují překážky ve výkonu práva hlasovat. Jedná se o překážky:

- *„omezení osobní svobody stanovené na základě zákona z důvodu vozby nebo výkonu trestu odnětí svobody,*
- *omezení svéprávnosti k výkonu práva hlasovat v referendu,⁵⁶*
- *omezení osobní svobody stanovené na základě zákona z důvodu ochrany zdraví lidu⁵⁷ nebo*
- *výkon vojenské činné služby,⁵⁸ neumožňuje-li účast v místním referendu plnění povinností z této služby vyplývající.“*

Hlasování v místním referendu se koná v jednom dni. Je možné spojit hlasování v místním referendu s dalšími volbami, a to s volbami do zastupitelstev obcí, krajů, do některé z komor Parlamentu ČR nebo do Evropského parlamentu.

V místním referendu se rozhoduje o věcech, které patří do samostatné působnosti obce nebo statutárního města. Jedná se o otázky týkající se např. životního prostředí, plánovanými investičními akcemi, dopravy, změn území obcí, nakládání s komunálním odpadem, aj.. Místní referendum nelze ze zákonem uvedených důvodů konat:

- *„o místních poplatcích⁵⁹ a o rozpočtu obce nebo statutárního města,*
- *o zřízení nebo zrušení orgánů obce nebo statutárního města a o jejich vnitřním uspořádání,*
- *o volbě a odvolání starosty⁶⁰ nebo primátora územně nečleněného statutárního města (dále jen „starosta obce“), primátora statutárního města a primátora hlavního města Prahy (dále jen „primátor“), místostarosty nebo náměstka primátora, členů rady obce, města, městského obvodu nebo městské části (dále jen „rada obce“), členů rady statutárního města, jakož i volených nebo jmenovaných členů dalších orgánů obce statutárního města,*

⁵⁵ Mgr. NAHODIL, Tomáš, Mgr. ŘÍČKA, Tomáš. *Místní referendum v České republice. Zákon o místním referendu.* Praha: Linde ČR, 2004. ISBN 80-7201-502-8, str. 22.

⁵⁶ § 55 až 65 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁵⁷ § 9 odst. 4 písm. a) zák. č. 20/1966 Sb., o péči a zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁸ § 16 až 18 zák. č. 218/1999Sb., o rozsahu branné povinnosti a o vojenských správních úřadech (branný zákon), ve znění zák. č. 286/2000 Sb.

⁵⁹ Zák. č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁰ Zák. č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

- *jestliže by otázka položená v místním referendu byla v rozporu s právními předpisy nebo jestliže by rozhodnutí v místním referendu mohlo být v rozporu s právními předpisy,*
- *v případech, kdy se o položené otázce rozhoduje ve zvláštním řízení,⁶¹*
- *o uzavření veřejnoprávních smluv k výkonu přenesené působnosti⁶², nebo*
- *o schválení, změně nebo zrušení obecně závazné vyhlášky obce,*
- *jestliže od platného rozhodnutí v místním referendu do podání návrhu na konání místního referenda v téže věci neuplynulo 24 měsíců.⁶³*

Z tohoto ustanovení je zřejmé, že lid nemůže přímo rozhodovat o místních poplatcích nebo rozpočtu, vnitřním uspořádání, uzavření veřejnoprávních smluv, vydávání obecně závazných vyhlášek obce či statutárního města. To lze odůvodnit tím, že o některých z výše uvedených záležitostí se rozhoduje prostřednictvím obecně závazné vyhlášky, usnesením, právním předpisem, v případě zvláštního řízení např. řízení podle správního řádu, u veřejnoprávních smluv na základě hlasování, tedy zákonodárce určil způsoby řešení těchto situací jiným způsobem tak, aby např. nemohlo být prostřednictvím místního referenda zasahováno do záležitostí, které by mohly závažným způsobem zasahovat do chodu obce.

Rovněž je zde zakotven požadavek zákonodárce na lhůtu, která je dána pro aplikaci rozhodnutí v místním referendu než se bude v téže věci konat další místní referendum. Touto lhůtu zákonodárce určil lhůtu 24 měsíců.

Místní referendu se koná, pokud:

- *„se na tom usnese zastupitelstvo obce nebo zastupitelstvo statutárního města,*
- *přípravný výbor podá návrh na konání místního referenda (dále jen „návrh přípravného výboru“) a zastupitelstvo obce nebo zastupitelstvo statutárního města rozhodne o jeho vyhlášení,⁶⁴*
- *na základě rozhodnutí soud, kterým se nahrazuje usnesení zastupitelstva obce nebo statutárního města.⁶⁵*

Stejně jako u krajského referenda je nutné podpořit návrh na konání referenda v obci, části obce nebo ve statutárním městě podpisy oprávněných osob.

⁶¹ Např. zák. č. 500/2004, správní řád.

⁶² § 66 a 66a až 66e zák. č. 128/2000 Sb., o obcích.

⁶³ § 7 zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

⁶⁴ § 8 zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

⁶⁵ § 57 zák. č. 22/2004., o místním referendu.

Zákon o místním referendu stanoví minimálním procentním počtem podpisů oprávněných osob podle počtu obyvatel v místě, kde se má místní referendum konat:

- „do 3 000 obyvatel 30% oprávněných osob
- do 20 000 obyvatel 20 % oprávněných osob
- do 200 000 obyvatel 10 % oprávněných osob
- nad 200 000 obyvatel 6 % oprávněných osob“⁶⁶

Rovněž otázka v místním referendu musí být položena tak, aby na ni bylo možno odpovědět jednoznačně „ANO“ či „NE.“ Tedy vychází se z pozitivní definice předmětu místního referenda. Pod jednoznačným zněním otázky se rozumí takové její znění, které nebude osoby oprávněné k hlasování dezinformovat, neumožní dvojitý výklad, nebude zavádějící, nevyužije vícerozporů, nebude sugestivní či kápiciozní. Otázka nesmí být také alternativní či spojující více otázek do jedné. Každá otázka v sobě alternativu zahrnuje, ale nepřipustnou alternativou je dle stávající právní úpravy např. seřazení prioritních akcí obce cestou místního referenda. Výkladem zákonem používaného pojmu „jednoznačný“ by v případě sporu rozhodoval soud.⁶⁷

Aby mohl být podán návrh na konání místního referenda, je třeba vzniku přípravného výboru, který tvoří rovněž nejméně tři oprávněné osoby, pokud není jiným právním předpisem stanoveno jinak. Za přípravný výbor jedná zmocněnec, kdy jeho úkony jsou pro přípravný výbor závazné. Zmocněnec se zřizuje proto, že přípravný výbor nedisponuje právní subjektivitou. Přípravný výbor má rovněž svá zákonem stanovená specifická práva, kdy:

- „navrhuje uspořádání místního referenda,
- deleguje členy do komisí pro hlasování,
- může podat návrh soudu na určení, že místní referendum má být vyhlášeno nebo že návrh přípravného výboru nemá vady,
- může podat soudu návrh na neplatnost hlasování a návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí v místním referendu.“⁶⁸

Zvláštním typem takového výboru je přípravný výbor pro oddělení obce, který i přesto, že v této věci lze místní referendum konat, není zřizován na základě

⁶⁶ § 8 odst. 2 zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

⁶⁷ RIEGEL, Filip. Procesní aspekty vyhlášení místního referenda. *Právní rádce*. 2009, roč. 17, č. 8, s. II. ISSN 1210-4817. Dostupné také z: <http://www.pravniradce.ihned.cz/c1-38152930-procesni-aspekty-vyhlasovani-mistniho-referenda>

⁶⁸ § 9 zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

zákona o místním referendu, ale je zřizován na základě zákona o obcích. Rozdíl v těchto dvou výborech je v počtu členů, neboť v případě přípravného výboru podle zákona o místním referendu může být počet členů i sudý, což zákon o obcích v tomto případě nedovoluje.

Samotný návrh na konání místního referenda musí obsahovat určité prvky, z kterých je zřejmé území, na kterém je navrhováno konání místního referenda, dále znění navržené otázky popř. navržených otázek, odůvodnění takového návrhu, odhad nákladů spojených s konáním takového referenda, uvedením zmocněnce, jména a příjmení členů přípravného výboru stejně jako jejich data narození a uvedení trvalého pobytu a jejich vlastnoruční podpisy. Vlastnoruční podpisy členů přípravného výboru jsou projevem toho, že jsou členy ze svobodné vůle a, že samotný návrh na konání místního referenda je projevem jejich svobodné vůle.⁶⁹ K takovému návrhu je připojena listina s určeným minimálním počtem podpisů oprávněných osob. Podpisová listina musí obsahovat území, na němž se má referendum konat. Dále tato listina bude obsahovat znění otázky popř. otázek a jména, příjmení a adresy členů přípravného výboru. Oprávněná osoba na podpisové listině uvede své jméno, příjmení, datum narození, adresu pobytu a připojí svůj vlastnoruční podpis. Oprávněná osoba smí podepsat pouze jedenkrát tentýž návrh na konání místního referenda pod hrozbou pokuty do výše 3.000,- Kč. Stejný postih hrozí osobě, která podpoří návrh na konání místního referenda a nespĺňuje podmínky oprávněné osoby.⁷⁰

Návrh na konání místního referenda včetně příloh je podroben formálnímu přezkumu ze strany obecního úřadu, úřadu městské části nebo městského obvodu (dále jen „obecní úřad“) nebo Magistrátu hlavního města Prahy nebo magistrátu územně členěného statutárního města (dále jen „magistrát statutárního města“). Lhůta pro posouzení takového návrhu včetně příloh je stanovena zákonem na 15 dnů od jeho podání. V případě vad či nedostatků takového návrhu nebo příloh je ze strany obecního úřadu nebo magistrátu statutárního města písemně vyzván zmocněnec přípravného výboru o odstranění takových vad či doplnění nedostatků tak, aby návrh a přílohy neodporovaly zákonu. Takové vady musí být ze strany obecního úřadu či magistrátu konkretizovány. V případě, že by se tomu tak nestalo, jednalo by se o výzvu fakticky neproveditelnou.⁷¹ Lhůta pro odstranění či doplnění

⁶⁹ Usnesení Krajského soudu v Plzni z 26.10. 2005, sp. zn. 30Ca 73/2005.

⁷⁰ § 10 - 11 zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

⁷¹ Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25.06.2004, sp. zn. 30 Ca 154/2004.

je zákonem stanovená na maximálně 7 dnů. Pokud obecní úřad či magistrát statutárního města do 30 dnů od podání návrhu na konání místního referenda nevyzve zmocněnce k odstranění vad či doplnění takového návrhu, nastupuje nevyvratitelná domněnka, že návrh na konání místního referenda vady neobsahuje. Zde je poskytována přípravnému výboru ochrana před nečinností obecního úřadu či magistrátu statutárního města. Takový návrh je poté předložen radou obce zastupitelstvu k jeho projednání. V obci, kde není zřízena rada, je návrh zastupitelstvu předložen starostou.⁷² Při kontrole návrhu na konání místního referenda obecní úřad popř. magistrát statutárního města využívá evidenci obyvatel či informační systém cizinců. Kontrolována je správnost zapsaných údajů v návrhu a popř. v podpisových arších.⁷³

Návrh na konání místního referenda je předložen zastupitelstvu až po prohlášení, že neobsahuje vady. Zastupitelstvo zkoumá především navrženou otázku, zda-li je možno o ní konat místní referendum. Po přijatém usnesení má povinnost zastupitelstvo obce neprodleně vyrozumět zmocněnce přípravného výboru a zároveň toto usnesení patřičným způsobem vyvěsit na úřední desce obecního úřadu, magistrátu statutárního města či úředních deskách městských částí či městských obvodů po dobu 15 dnů. Zastupitelstvo obce či statutárního města může o navrhované otázce rozhodnout bez vyhlášení místního referenda. V tomto případě o takovém postupu a výsledku vyrozumí přípravný výbor prostřednictvím jeho zmocněnce. Vzhledem k tomu, že přípravný výbor není právnickou osobou a jeho jménem jedná zmocněnec, použijí se kromě obecných ustanovení o doručování též ustanovení o doručování fyzickým osobám. Zde již můžeme hovořit o právní fikci a to v případě, že nastala některá ze zákonem stanovených překážek při doručování.⁷⁴ Zmocněnec má ale lhůtu 7 dnů na vyrozumění zastupitelstva o tom, že na konání místního referenda trvá. V takovém případě je referendum vyhlášeno na nejbližším zasedání zastupitelstva a předchozí rozhodnutí zastupitelstva obce či statutárního města pak pozbyde platnost dnem vyhlášení místního referenda. Pak se o otázce položené v místním referendu rozhodne jeho konáním. Jestliže se hlasuje o více otázkách, z nichž nejsou všechny přípustné, pak tato okolnost sama o sobě nevyklučuje možnost konat místní

⁷² Podle § 99 odst. 2 zák. č. 128/2000 Sb., o obcích v obci, kde není zřízena rada vykonává její pravomoci starosta obce.

⁷³ § 12 zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

⁷⁴ § 24 zák. č. 500/2004 Sb., správní řád.

referendum o otázkách, které netrpí vadami. V takovém případě by zastupitelstvo nebylo oprávněno nevyhlásit místní referendum jako celek, ale muselo by vyhlásit hlasování pouze o otázkách, které vyhovují požadavkům zákona. Otázku, o níž nelze konat místní referendum nelze dodatečně změnit či opravit. Je tomu tak proto, že je každá otázka unikátní a pouze k ní se vztahují podpisy oprávněných osob, takže se její změna vynutí i novou podpisovou akcí.^{75 76}

Jak jsem již uvedl, vyhlásit lze návrh na konání místního referenda ze dvou, resp. tří důvodů. Pokud se jedná o návrh přípravného výboru, tak o takovém návrhu rozhodne zastupitelstvo na nejbližším zasedání po doručení návrhu. Zastupitelstvo se může usnést, že:

- „o vyhlášení místního referenda, jestli lze o navržené otázce místní referendum konat, a zároveň stanoví den jeho konání,
- o tom, že místní referendum nevyhlásí, jestliže o navržené otázce nelze místní referendum konat.“⁷⁷

Pokud o místním referendu rozhodne samo zastupitelstvo bez návrhu přípravného výboru, rozhoduje prostou většinou z řad členů zastupitelstva. Ve svém usnesení pak uvede náležitosti, které pro vyhlášení místního referenda stanovuje zákon. Takové usnesení poté vyvěsí na úřední desce po dobu 15 dnů. Místní referendum se pak bude konat nejpozději do 90 dnů od jeho vyhlášení. Podmínkou u tohoto způsobu vyhlášení místního referenda je nutnost konat místní referendum ve funkčním období zastupitelstva, které jej vyhlásilo.⁷⁸ Také v případě místního referenda je možnost společného konání při podání více návrhů.

Pro účely místního referenda se zřizuje několik pracovních komisí. V obci je to komise okrsková a místní a u statutárního města navíc ještě komise městská. Okrsková, místní a městská komise se zřizuje z nejméně čtyř členů, kdy členem může být osoba způsobilá hlasovat v místním referendu. Členy těchto komisí stanoví starosta, resp. primátor s přihlédnutím k počtu oprávněných osob v hlasovacím okrsku. Členy komisí stanoví starosta, resp. primátor 25 dnů a nejméně 15 dnů před dnem hlasování v místním referendu. V případě konání referenda na návrh přípravného výboru jsou členové komisí delegovány jím a jeden

⁷⁵ § 13 zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

⁷⁶ RIEGEL, Filip. Procesní aspekty vyhlášení místního referenda. *Právní rádce*. 2009, roč. 17, č. 8, s. II. ISSN 1210-4817. Dostupné také z: <http://www.pravniradce.ihned.cz/c1-38152930-procesni-aspekty-vyhlasovani-mistniho-referenda>

⁷⁷ § 13 zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

⁷⁸ § 14 - 15 zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

člen delegován starostou, př. primátorem. V případě konání referenda z rozhodnutí zastupitelstva členy těchto komisí deleguje starosta, popř. primátor. Činnost jednotlivých komisí se soustřeďuje na zajištění zákonného průběhu referenda, tedy správném hlasování, sčítání hlasů, rozhodováním sporných případů s konečnou platností. Místní komise kromě dohlížení nad správným hlasováním navíc organizuje činnost okrskových komisí, rozhoduje o stížnostech na okrskové komise, uveřejňuje výsledky hlasování v místním referendu a ve statutárním městě předává výsledky městské komisi. Městská komise ve statutárním městě má obdobné povinnosti jako komise místní s tím, že organizuje a dohlíží nad její činností a rozhoduje o stížnostech na místní komisi. První zasedání okrskové komise je stanoveno nejpozději 5 dnů před konáním referenda a v případě komisí místních a městských je to nejpozději 10 dnů před konáním referenda. Členství v takové komisi začíná složením daného slibu a končí dnem ukončení komise⁷⁹, popř. úmrtí takového člena, popř. vzdáním se členství, odvoláním člena tím, kdo jej delegoval, popř. nevykoná-li člen svoji funkci a je nepřítomen v den hlasování v době delší než 3 hodiny. Komise se skládá z předsedy, místopředsedy a zapisovatele. Předseda a místopředseda jsou losováni z členů komise. Členům jednotlivých komisí za výkon své funkce náleží pracovní volno bez náhrady mzdy a nárok na zvláštní odměnu ve výši max. 1/5 minimální mzdy určené zvláštním právním předpisem⁸⁰ pro předsedu komise a 1/7 pro člena komise. Pro členy jednotlivých komisí platí zákaz poskytování informací o dílčích výsledcích hlasování.⁸¹ Z toho, co jsem v tomto odstavci popsal, je pochopitelné, že místní a městská komise jsou komisemi vyššího charakteru a jejich činnost se diametrálně odlišuje od okrskové komise, kdy jde především o činnost kontrolní a sběrnou, zatím co komise okrsková má zcela bezprostřední dopad na průběh referenda.

Hlasování v místním referendu se koná v hlasovacích okrscích, jejichž území je shodné s územím vytvořeným pro stálé volební okrsky podle zvláštního právního předpisu.⁸² Stejně jako pro hlasování ve volbách do zastupitelstev je pro hlasování v místním referendu veden seznam voličů v podobě stálého seznamu voličů a evt. dodatku k tomuto seznamu voličů. V místním referendu lze hlasovat pomocí hlasovacího průkazu, a to pro oprávněné osoby, které nemohou hlasovat

⁷⁹ Podle ust. § 25 zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu je to uplynutím patnáctého dne po vyhlášení výsledků hlasování.

⁸⁰ §2 odst. 1 písm b) nařízení vlády č 303/1995 Sb., o minimální mzdě.

⁸¹ § 17 - 27 zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

⁸² § 26 zák. č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

podle místa trvalého pobytu. Jedná se o stejný princip možnosti hlasování jako v případě voleb do Parlamentu ČR či Evropského parlamentu. K zajištění informovanosti oprávněných osob o konání místního referenda, má starosta příslušné obce zákonnou povinnost zveřejnit nejpozději 15 dnů předem, způsobem v místě obvyklém, oznámení o místě a době konání místního referenda. Při tom v oznámení uvede adresy hlasovacích místností a otázky navržené do místního referenda. V případě, že je v obci zřízen výbor pro národnostní menšiny je nutno toto oznámení učinit i v příslušném jazyce národnostních menšin (zejména jde o obce v příhraničí jako např. Polsko).⁸³ Jako v případě ostatních voleb, je i v tomto případě možná kampaň. Příslušné podmínky pro její vytvoření jsou stanoveny zákonem o místním referendu.⁸⁴

Důležitou roli v případě vyhlášení místního referenda hraje hlasovací lístek. Ten má přesně stanovenou svoji zákonnou podobu. Na každém hlasovacím lístku je nutné tedy uvést:

- *„text „místní referendum,“ název obce a případně její části, v níž se místní referendum koná, nebo název statutárního města,*
- *den konání místního referenda,*
- *otázka, případně otázky, položená k rozhodnutí v místním referendu,*
- *v levé polovině hlasovacího lístku slovo „ano“, v pravé polovině hlasovacího lístku slovo „ne“ a vedle každého z těchto slov rámeček,*
- *hlasuje-li se o více otázkách společně, před každou otázkou arabská číslice počínaje číslicí 1, u každé otázky v levé polovině hlasovacího lístku slovo „ano“, v pravé polovině hlasovacího lístku slovo „ne“ a vedle každého z těchto slov rámeček“.*

Hlasovací lístky musí být vytištěny písmem téhož druhu a stejné velikosti, na papíru téže barvy, jakosti a též rozměrů s otiskem razítka obce nebo statutárního města. Tisk hlasovacích lístků zjišťuje obec či statutární město, jehož zastupitelstvo místní referendum vyhlásilo.⁸⁵

Místem konání místního referenda je viditelně označená hlasovací místnost. Zpravidla se jedná o stejná místa, v kterých jsou vykonávány volby do

⁸³ § 117 odst. 3 zák. č. 128/2000 Sb., o obcích.

⁸⁴ § 28 - 32 zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

⁸⁵ § 33 zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

zastupitelstev obcí, krajů, Parlamentu ČR, Evropského parlamentu či pro přímou volbu prezidenta ČR. Příslušná hlasovací místnost musí být i adekvátně vybavená. Tím je myšleno zajištění zvláštních prostor pro tajné hlasování, obálek pro hlasování, hlasovacích schránek a především dostatečný počet hlasovacích lístků.

Samotný průběh hlasování začíná jeho zahájením, před kterým dochází ze strany předsedy ke kontrole vybavení hlasovací místnosti, prázdnoty hlasovací schránky a přenosné hlasovací schránky a tyto před ostatními členy zapečetí. Poté předseda komise prohlásí hlasování za zahájené. Oprávněná osoba hlasuje osobně, nepřipustné je tedy hlasování v zastoupení. Hlasování probíhá v pořadí, ve kterém se oprávněné osoby dostaví k hlasování. Proto, aby mohly být oprávněné osoby připuštěny k hlasování, prokazují svoji totožnost, potřebnou státní příslušnost platnými doklady, kterými může být občanský průkaz; cestovní, diplomatický či služební pas; průkaz o povolení k pobytu a popř. ještě hlasovací lístek. Neprokázali oprávněná osoba svoji totožnost či příslušnost pro hlasování, nemůže být k hlasování připuštěna. Hlasovat je možné ze závažných důvodů i mimo hlasovací místnost (např. v bydlišti). Pro tento případ je určena přenosná hlasovací schránka. I v tomto případě je nutno zachovat tajnost hlasování. Po splnění podmínek pro hlasování obdrží oprávněná osoba hlasovací lístek, který předepsaným způsobem upraví (provede hlasování) a takto upravený hlasovací lístek vloží do úřední obálky a vhodí před hlasovací komisí do hlasovací schránky. V hlasovací místnosti je nutno zachovávat pořádek, za který odpovídá předseda komise, popř. v jeho nepřítomnosti místopředseda. Pro tyto účely je na základě zákona o místním referendu oprávněn vydávat pokyny, které jsou závazné pro všechny přítomné. Hlasování je možné přerušit a to v případě, že nastanou skutečnosti, které znemožňují hlasování zahájit, pokračovat v něm či jej ukončit. V tomto případě může okrsková komise hlasování přerušit na dobu nejdéle jedné hodiny. O přerušení vyrozumí okrsková komise oprávněné osoby způsobem v místě obvyklým. Při přerušení hlasování je uschována hlasovací dokumentace a zapečetěny hlasovací schránky. Při opětovném zahájení hlasování jsou zkontrolovány hlasovací schránky, zda nedošlo k jejich zneužití a posléze jsou odstraněny pečete. Skutečnost o přerušení hlasování, odložení zahájení hlasování nebo prodloužení doby hlasování je zaznamenána komisí do zápisu o průběhu a výsledku hlasování. Hlasování končí uplynutím doby, která byla stanovena. Následně dojde k uzavření hlasovací místnosti a předseda komise prohlásí hlasování za ukončené.

Po skončení hlasování dochází ke sčítání hlasů ze strany okrskové komise. Jedná se o velmi důležitou a zodpovědnou činnost, která má rovněž svá zákonem daná pravidla. Nejdříve se vyloučí neplatné hlasovací lístky a pak se přechází k samotnému sčítání hlasů, kdy se sčítají zvlášť hlasy odevzdané pro odpověď „ANO“ a zvlášť pro odpověď „NE“ a zvlášť pro ty lístky, na kterých nebyla vyznačena žádná odpověď. V případě místního referenda, kde se rozhoduje o více otázkách najednou, se ještě rozlišují odevzdané hlasy pro každou otázku zvlášť. Při tomto úkonu má každý člen právo nahlížet do odevzdaných hlasovacích lístků. Narazí-li některý člen této komise na neplatný hlas či hlasovací lístek, ukáže jej ostatním členům komise, kteří jeho verdikt zpravidla přijmou „aklamací.“⁸⁶ V nejasných případech či v případě rozporu nechá předseda komise po diskuzi hlasovat. O výsledcích místního referenda se vyhotoví zápis ve smyslu § 43 zákona o místním referendu. Po skončení sčítání zajistí předseda komise zapečetění všech hlasovacích lístků. S přihlédnutím k § 58 zákona o místním referendu lze mít za to, že to je z důvodu, kdy přezkoumat neplatnost místního referenda má pouze soud a nikdo jiný. Při sčítání hlasů je povolena přítomnost pouze členů komise vyššího stupně (místní, městské) nebo takových osob, které jsou pověřeny starostou či primátorem. Okrsková komise o průběhu referenda a výsledku hlasování vyhotoví ve dvou stejnopisech zápis, který je podepsán členy této komise. V této souvislosti má každý člen právo odepsat podpis, kdy se poté uvedou důvody v samostatné příloze zápisu. Zápis okrskové komise má rovněž svůj zákonem stanovený formát. Zápis je následně předán místní komisi, která je oprávněna vydat pokyn k ukončení zasedání. Místní komise přezkoumá zápis okrskové komise ke zjištění výsledků hlasování v místním referendu. O tomto vyhotoví rovněž zápis ve dvou stejnopisech, který je podepsán členy této komise. Rovněž v případě místní komise je oprávnění jejích členů odmítnout podepsat zápis s uvedením odůvodnění do přílohy k zápisu. V případě místního referenda ve statutárním městě, je jeden zápis neprodleně předán městské komisi, která ze zápisu zjistí celkové výsledky hlasování a o svém výsledku vyhotoví rovněž zápis ve dvou stejnopisech, který je jejími členy podepsán. I zde platí oprávnění některého z členů odmítnout zápis podepsat s tím, že důvody se uvedou do přílohy zápisu. Oprávnění vyhlásit výsledky místního referenda připadá komisi místní popř. městské zveřejněním na úřední desce obce popř. statutárního města. Oznamovací povinnost

⁸⁶ Aklamací se rozumí hlasité vyvolávání souhlasu větší skupinou osob.

pro vyhlášení místního referenda, výsledek hlasování a provedení rozhodnutí přijatého v místním referendu oznámí starosta obce, primátor a primátor hlavního města, Ministerstvu vnitra a starosta městské části hlavního města Prahy Magistrátu hlavního města Prahy, a to do 5 dnů od této skutečnosti. Tato oznamovací povinnost je konána za účelem výkonu dozoru nad provedením místního referenda a rozhodnutím, které z něho vzešlo.⁸⁷ V případě, že by usnesení z místního referenda bylo v rozporu se zákonem nebo jiným právním předpisem vyzve Ministerstvo vnitra obec k nápravě. V případě, že nedojde do 60 dnů od výzvy k nápravě, Ministerstvo vnitra výkon takového rozhodnutí pozastaví a zároveň stanoví lhůtu ke zjednání nápravy. V případě, že v této lhůtě nedojde k nápravě, rozhoduje v této věci správní soud.⁸⁸

Pro možnosti provedení výkonu rozhodnutí přijatého v místním referendu, je nutné, aby místní referendum bylo platné a závazné. Oba pojmy definuje zákon o místním referendu. *„Platné rozhodnutí v místním referendu je, pokud se jej účastnilo alespoň 35 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob.“* *Rozhodnutí v místním referendu je závazné tehdy, hlasovala-li pro ně nadpoloviční většina oprávněných osob, které se místního referenda zúčastnily a alespoň 25% oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob.*⁸⁹ Zde je patrný rozdíl mezi těmito dvěma pojmy a rovněž i vzájemná návaznost. Platné tedy znamená, že se místního referenda zúčastnil zákonem stanovený potřebný počet oprávněných osob. Oproti tomu závazné místní referendum znamená, že orgány obce jsou zavázány k realizaci rozhodnutí přijatého v místním referendu.

V případě, že se jedná o místním referendem, v kterém je rozhodováno o oddělení části obce, sloučení obcí nebo připojení obce k jiné obci, je hranice pro závaznost stanovena na hlasování nadpoloviční většiny oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob. V případě oddělení obce rovněž i v té části obce, která se má oddělit. V případě sloučení obcí nebo připojení obce i v té obci, ve které byl návrh přípravného výboru podán. K odůvodnění neexistence podmínky účasti alespoň 35 % oprávněných osob podle novely zákona o místním referendu z roku 2008 u tohoto typu místního referenda lze uvést jednoduše na příkladu, kdy je na seznamu zapsáno 1 000 oprávněných voličů. Nadpoloviční většina pak představuje účast 501 oprávněných voličů. Podmínka 35 % pak

⁸⁷ § 41 - 47 zák. č. 22/2004 Sb. o místním referendu.

⁸⁸ § 67 zák. č. 500/2004 Sb., správní řád.

⁸⁹ § 48 zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

představuje účast 350 oprávněných osob, což je ve vztahu s hranicí 50 % kontraproduktivní.

K pochopení vztahu mezi platností a závazností místního referenda uvádím příklad pro obec, ve které je oprávněno hlasovat v místním referendu 1000 oprávněných osob:

1. *„Výsledek referenda: Počet hlasů ANO: 330, počet hlasů NE: 10
- Referendum je neplatné z důvodu nízké účasti oprávněných osob (34 %), a to i přesto, že se pro možnost ANO vyslovila většina hlasujících a více jak 25 % oprávněných osob. Referendum je v tomto případě neplatné a nezávazné.*
2. *Výsledek referenda: Počet hlasů ANO: 220, počet hlasů NE: 180
- Referendum je platné díky účasti 40 % oprávněných osob, ale nezávazné, neboť se pro ANO vyslovilo pouze 25 % oprávněných osob.*
3. *Výsledek referenda: Počet hlasů ANO: 280, počet hlasů NE: 120
- referendum je v tomto případě díky účasti 40 % oprávněných osob platné a zároveň je závazné, neboť pro ANO hlasovalo 28 % oprávněných osob.“⁹⁰*

Pokud obec nebo statutární město nebude postupovat v souladu s výsledkem místního referenda, tak pro přímou nápravu připadá v úvahu dozorový zásah nadřízeného orgánu a následné soudní rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že místní referendum se týká otázek pouze samostatné působnosti, je nadřízeným dozorovým orgánem (viz. příloha č.3):

- *„Ministerstvo vnitra ČR v případě obcí,⁹¹*
- *Ministerstvo vnitra ČR v případě hlavního města Prahy,⁹²*
- *magistrát v případě městských částí a městských obvodů,⁹³*
- *Magistrát hlavního města Prahy v případě městských částí hlavního města Prahy.“⁹⁴*

Posledním způsobem, kterým lze místní referendum vyhlásit, je na základě rozhodnutí soudu, které v tomto případě nahrazuje rozhodnutí zastupitelstva obce či statutárního města. Soudní ochrana v případě místního referenda je důležitým

⁹⁰ JAREŠ, Adam, JUDOVÁ, Aneta. Kuchařka místního referenda: Manuál pro aktivní občany. Praha: Transparent International - ČR, 2016. ISBN 978-80-87123-502-26-3, str. 44.

⁹¹ § 123 a 124 zák. č. 128/2000 Sb., zákon o obcích.

⁹² § 106 a 107 zák. č. 128/2000 Sb., zákon o obcích.

⁹³ § 127 zák. č. 128/2000 Sb., zákon o obcích.

⁹⁴ § 110 zák. č. 131/2000 Sb., zákon o hlavním městě Praze.

prvkem, který chrání práva občanů při výkonu přímé demokracie. Právo domáhat se právní ochrany u soudu podle zvláštního právního předpisu⁹⁵ má přípravný výbor, jestliže:

- „nesouhlasí s výzvou obecního úřadu nebo magistrátu statutárního města k odstranění vad podle ust. § 12 odst.2,
- zastupitelstvo obce nebo zastupitelstvo statutárního města nerozhodlo o návrhu přípravného výboru podle § 13 odst. 1 písm. a) nebo nerozhodlo o tom, že místní referendum nevyhlásí podle ust. § 13 odst. 1 písm. b).“⁹⁶

Při důkladném zhodnocení těchto dvou případů lze dovodit, že se jedná o předběžnou soudní ochranu práv přípravného výboru v období, kdy místní referendum nebylo ještě vyhlášeno.

V prvním případě je úkolem soudu posoudit žalobu přípravného výboru vůči obecnímu úřadu či statutárnímu městu, kteří vrátili přípravnému výboru návrh na konání místního referenda s tím, že se v takovém návrhu objevily konkrétní vady, pro které nemůže být místní referendum vyhlášeno. Soud po přezkoumání žaloby buď potvrdí postup obecního úřadu či statutárního města nebo naopak prohlásí, že návrh přípravného výboru považuje za bezvadný.

Ve druhém z těchto případů je žaloba na nečinnost obecního úřadu či statutárního města v případě, že obdrží návrh na konání místního referenda a takový návrh jejich zastupitelstvo neprojednává nebo rozhodne, že místní referendum nevyhlásí. Tady je úkolem soudu posoudit danou situaci a v případě, že shledá návrh přípravného výboru za opodstatněný, nahradí tak vůli příslušného zastupitelstva a místní referendum vyhlásí svým rozhodnutím.

Vzhledem k urychlení soudního řízení jsou lhůty na podání návrhu poměrně krátké. Návrh je třeba podat nejpozději do 10 dnů od doručení písemné výzvy k odstranění vad nebo do 20 dnů od jednání zastupitelstva obce nebo statutárního města, kde měl být návrh na konání místního referenda projednán nebo na kterém toto zastupitelstvo rozhodlo, že místní referendum nevyhlásí. V případě návrhu na vyslovení neplatnosti hlasování v místním referendu nebo neplatnosti výsledku dosaženého v místním referendu je třeba návrh podat do 10 dnů od vyhlášení výsledků hlasování.⁹⁷ Za zachování lhůty se považuje, je-li návrh podán nejpozději

⁹⁵ § 91 zák. č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

⁹⁶ § 57 zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

⁹⁷ § 57 zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

poslední den lhůty a to nejpozději do 16-té hodiny. Návrh je nutné podat přímo u soudu, nepostačuje jeho předání k poštovní přepravě. Jedná se o lhůtu prekluzivní, tedy jejím marným uplynutím zaniká zcela právo na zahájení řízení. Návrh se podává věcně příslušnému soudu, v tomto případě krajskému soudu v místě, kde působí obec, v které se má místní referendum konat nebo se konalo. Účastníky takového řízení je navrhovatel, přípravný výbor a příslušná obec. Řízení lze zahájit pouze písemně nebo ústně do protokolu u věcně a místně příslušného soudu. Nesplnění byť jedné z těchto dvou podmínek by způsobilo nepřipustnost návrhu. Lhůta pro rozhodnutí soudu je stanovena 30 dnů, přičemž není nutno nařizovat jednání.⁹⁸

Jiná situace nastane, pokud se konané místní referendum týkalo územního plánování a orgán obce rozhodne v rozporu s výsledkem vzešlým z místního referenda. Odlišností je způsob rozhodnutí orgánu obce, protože změnu územní plánovací dokumentace (územní plány, regulační plány, vymezení zastavěného území, územní opatření v podobě asanace území či územní opatření o stavební uzavěře) lze provést pouze formou vydání opatření obecné povahy (dále jen „OOP“). Tedy jedná se o zvláštní formu právní činnosti, která se pohybuje mezi právním předpisem a správním rozhodnutím. Vzhledem k této právní odlišnosti se lze bránit:

- *„podáním podnětu k zahájení přezkumného řízení krajskému úřadu, nebo,*
- *podáním návrhu na zrušení OOP krajskému soudu.“*

V prvním zmíněném případě se jedná o dozorčí prostředek, kdy lze přezkoumat soulad OOP s právními předpisy, na základě přezkumného řízení u příslušného krajského úřadu. Přezkumné řízení se zahajuje z úřední povinnosti, přičemž podnět k jeho zahájení může podat kdokoli. Na zahájení ale neexistuje právní nárok. Krajský úřad je oprávněn zahájit přezkumné řízení do tří let od nabytí účinnosti daného OOP. Dojde-li k závěru, že OOP bylo vydáno v rozporu s právními předpisy, rozhodne o jeho změně či zrušení.

Druhou možností, jak si vynutit závaznost výsledku místního referenda, je přezkum v rámci správního soudnictví. Návrh na zrušení OOP nebo jeho části lze podat do jednoho roku od nabytí účinnosti OOP příslušnému krajskému soudu (od roku 2011 je v této věci prvoinstančním soudem příslušný krajský soud, do té doby

⁹⁸ JAREŠ, Adam, JUDOVÁ, Aneta. Kuchařka místního referenda: Manuál pro aktivní občany. Praha: Transparent International - ČR, 2016. ISBN 978-80-87123-502-26-3, str. 52-53.

to byl Nejvyšší správní soud). Zmeškání lhůty pro podání návrhu nelze prominout. Na rozdíl od první možnosti může podat návrh pouze ten, kdo byl vydaným OOP dotčen na svých právech. Zde vyvstává otázka: „Kdo všechno je osobou, která byla dotčena na svých právech?“ S jistotou lze hovořit např. o majitelích pozemků, jež se vydané OOP v územním plánování, které je v rozporu s výsledkem místního referenda, dotýká. Je možné hovořit i o osobách, které jsou oprávněny hlasovat v místním referendu, neboť bylo porušeno jejich právo hlasovat přijetím územně plánovací dokumentace v rozporu s výsledkem vzešlým z místního referenda. Okruh dotčených osob bude ale jistě širší a bude odlišný v každém z případů. Krajský soud je při přezkumu vázán důvody skutkovými a právními, které navrhovatel ve svém návrhu uvádí. Navrhovatel může v průběhu řízení návrhové body omezit. Krajský soud rozhodne o návrhu na zrušení OOP nebo jeho části do 90 dnů od jeho doručení. Pokud krajský soud dospěje k závěru, že OOP nebo jeho části jsou v rozporu se zákonem nebo, že orgán, který OOP vydal, překročil své meze pravomoci a působnosti, anebo že OOP bylo nevydáno zákonem stanoveným způsobem, OOP nebo jeho část zruší dnem uvedeným ve svém rozhodnutí. Není-li návrh důvodný, soud jej zamítne.⁹⁹

Stejně jako v případě soudního přezkumu ve věcech místních referend, i proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu na zrušení OOP nebo jeho části lze podat kasační stížnost, o níž bude rozhodovat Nejvyšší správní soud.¹⁰⁰ Mezním prostředkem, který přichází v úvahu, je v případě neúspěchu navrhovatele před Nejvyšším správním soudem podáním ústavní stížnosti k Ústavnímu soudu, kdy předmětem této stížnosti bude porušení základních práv nebo svobod navrhovatele, které má zaručeny ústavním pořádkem.¹⁰¹

Soudní ochrana před nečinností rady, která je předkladatelem návrhu na konání místní referenda, není explicitně v zákoně o místním referendu stanovena. Zde je nutné vycházet z jiného právního předpisu, kterým je soudní řád správní,¹⁰² jež stanoví možnost domáhat se vyhlášení místního referenda, neboť nekoná-li rada jak má, pak nebude patrně konat ani zastupitelstvo, jelikož mu návrh není radou předložen. Nečinnost rady je tak i nečinností zastupitelstva, na níž je pamatováno. Účastníky řízení ve věcech ochrany přípravného výboru budou přípravný výbor a

⁹⁹ § 101a - 101d zák. č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

¹⁰⁰ § 102 - 110 zák. č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

¹⁰¹ § 72 - 84 zák. č. 182/1993 Sb., zákon o ústavním soudu.

¹⁰² § 91a odst. 1 písm. b) zák. č. 105/2002 Sb., soudní řád správní.

příslušná obec, městská část nebo městský obvod územně členěného statutárního města, městská část hlavního města Prahy nebo hlavní město Praha.¹⁰³

Pouhý odkaz na existenci soukromoprávního závazku obce vůči třetí osobě nemůže předem vyloučit občany z přímého podílu na správě věcí veřejných a zabránit jim, aby k určité otázce veřejného zájmu zaujali postoj prostřednictvím místního referenda. Podle nálezů sp. zn. III. ÚS 263/09, III. ÚS 873/09 a III. ÚS 995/09 ze dne 9. 2. 2012 se na Ústavní soud obrátil přípravný výbor pro konání místního referenda. V prvním případě směřovala ústavní stížnost proti rozhodnutí správního soudu (usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. listopadu 2008 č. j. 22 Ca 309/2008-17), jímž byl zamítnut návrh přípravného výboru a na vyhlášení místního referenda ve městě Zábřeh. Soud dospěl ke stejnému závěru jako zastupitelstvo města. To znamená, že o otázce, aby město Zábřeh prodalo svoje pozemky za účelem vybudování energetického zdroje a papírny, nelze místní referendum konat. Svoje rozhodnutí odůvodnil poukazem na smlouvu o smlouvě budoucí, kterou se město zavázalo prodat soukromé společnosti. Podle soudu nelze při vyhlášení místního referenda ignorovat již existující budoucí smluvní závazky a riskovat, že by výsledek místního referenda mohl zabránit splnění smlouvy. To by vedlo k porušení právních předpisů, neboť by vznikl rozpor s obecnou právní zásadou „pactum sunt servanda“ vyplývající z § 488 a 494 občanského zákoníku, která znamená, že smlouvy mají být plněny. Soud proto rozhodl, že konání referenda brání zákonná překážka dle § 7 písm. d) zákona o místním referendu, tedy: „místní referendum nelze konat, jestliže by otázka položená v místním referendu byla v rozporu s právními předpisy.“

Obdobně správní soud judikoval i v případě návrhu přípravného výboru na uspořádání místního referenda v obci Krasov o výstavbě větrných elektráren v katastru této obce či v případě návrhu přípravného výboru pro konání místního referend v obci Bystročice ohledně prodeje, pronájmu nebo jiném zatížení pozemků. V těchto případech bylo stěžovateli napadeno zamítavé usnesení Krajského soudu v Ostravě (ze dne 6. 3. 2009 č. j. 22 Ca 83/2009-37 a ze dne 12. 2. 2009 č. j. 22 Ca 16/2009-25). I v těchto případech Ústavní soud spatřoval překážku pro konání místního referenda v existenci uzavřené smlouvy obce o spolupráci v oblasti výroby větrné energie (věc sp. zn. III. ÚS 873/09) či

¹⁰³ RIEGEL, Filip. Procesní aspekty vyhlášení místního referenda. *Právní rádce*. 2009, roč. 17, č. 8, s. IV. ISSN 1210-4817. Dostupné také z: <http://www.pravniradce.ihned.cz/c1-38152930-procesni-aspekty-vyhlasovani-mistniho-referenda>

o smlouvě budoucí o zřízení věcného břemene na pozemcích v souvislosti s umístěním elektronického myta (věc sp. zn. III. ÚS 995/09). V těchto věcech šlo o rozhodnutí konečná, protože podle ust. § 104 odst. 1 soudního řádu správního vylučoval podat ve věcech místního referenda kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu. Přípravnému výboru, ač není právnickou osobou, již v minulosti přiznal Ústavní soud status osoby oprávněné k podání ústavní stížnosti opírající se o existenci subjektivního veřejného práva iniciovat místní referendum, o jehož ochranu lze žádat správní soud. Je tomu tak, že zákon o místním referendu zná vedle referenda vyhlášeného z vůle zastupitelstva také referendum vyhlášeného na návrh přípravného výboru. Jsou-li splněny všechny zákonné podmínky, vzniká na vyhlášení místního referenda z popudu přípravného výboru právní nárok a zastupitelstvo obce je povinno referendum vyhlásit bez ohledu na to, zda samo jako orgán jeho konáním souhlasí či nikoliv. Rozhodnout, že místní referendum zastupitelstvo nevyhlásí, může jen v případech, kdy v dané věci ex lege nelze místní referendum vůbec konat. Pokud odmítne zastupitelstvo vyhlásit místní referendum může o jeho vyhlášení rozhodnout soud. Jde o ochranu poskytovanou čl. 36 odst. 1 a 2 LZPS, podle kterého má každý právo obrátit se na soud a domáhat se stanoveným postupem ochrany svých práv, nikoli o ochranu podle čl. 21 LZPS poskytující občanům právo podílet se na správě věcí veřejných. Problematika místního referenda totiž postrádá ústavněprávní zakotvení. Je zakotvena pouze na zákonem dané úrovni, a proto garanci čl. 21 odst. 1 LZPS nelze chápat tak, že zaručuje sama o sobě právo občanů vyvolat místní referendum, ale lze ji vztáhnout pouze na případ hlasování v již vyhlášeném referendu. V projednávaných věcech správní soud zamítl návrh přípravného výboru s odkazem na tzv. „výluku z přípustnosti referenda podle ust. § 7 písm. d) zákona o místním referendu“ a překážku v jeho konání spatřoval již v uzavřené soukromoprávní smlouvě obce s jiným subjektem. Soud tak v podstatě zaujal názor, že pokud by výsledek místního referenda mohl být i jen potencionálně stát v cestě plnění závazků obce ze soukromoprávních smluv, není možné referendum konat. Takový způsob interpretace zákona Ústavní soud označil za nepřijatelně extenzivní a přiklonil se k teleologické metodě výkladu výlukového ustanovení s přihlédnutím k účelu a smyslu zákona o místním referendu. Ústavní soud předeslal, že obec je politickým územím společenství občanů, kteří prostřednictvím místního referenda uvnitř tohoto společenství formulují svoji politickou vůli a usměrňují v konkrétních otázkách veřejného zájmu politickou reprezentaci obce. Občané mají často až

v místním referendu poslední možnost zaujmout stanovisko ke kontroverzním investičním záměrům, jejichž projednání neproběhlo transparentně nebo o jejich skutečných parametrech nebyli dostatečně informováni. Místní referendum je tak významnou demokratickou pojistkou proti selhání či nezákonnému postupu volených orgánů obce. Ústavní soud zdůraznil, že žádným smluvním ujednáním mezi obcí a třetí osobou nelze předem občany vyloučit z přímého podílu na správě věcí veřejných a pouhým odkazem na existenci předchozího soukromoprávního závazku jim bránit, aby k určité otázce veřejného zájmu nemohli zaujmout postoj. Z rozhodování v místním referendu nevznikají či nezanikají bezprostředně žádné soukromoprávní vztahy a výsledek referenda spočívající v tom, že občané obce vyjadřují souhlas s realizací určitého developerského či průmyslového projektu na území obce podle Ústavního soudu žádným způsobem neporušuje a ani nemůže porušit právní normy ve smyslu § 7 písm. d) zákona o místním referendu. Neplatí tedy tvrzení Krajského soudu v Ostravě, že by samotným uspořádáním referenda s určitým výsledkem docházelo k prolomení smluvního závazku, i když lze připustit, že vůle občanů vyjádřená v referendu, by mohla k odstoupení od určité smlouvy nebo ke změně jejího obsahu směřovat. Extenzivní výklad § 7 písm. d) zákona o místním referendu, jak byl v projednávaných věcech uplatněn, by orgánům obce umožňoval vyhnout se prakticky vždy konání místního referenda s odůvodněním, že ohledně předmětné otázky, jež měla být v místním referendu řešena, je obec ve smluvním vztahu ke k třetím osobám. Výklad, který citelně a tudíž nepřipustně zužuje prostor pro vyjádření vůle občanů v místním referendu, Ústavní soud považoval za rozporný nejen se smyslem a účelem zákona o místním referendu, ale i s ústavní garancí práva stěžovatele na soudní ochranu zakotvenou v čl. 36 odst. 1 LZPS, a proto ústavním stížnostem vyhověl a napadená rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě zrušil.^{104 105}

V ČR byla možnost konat místní referendum zakotvena poprvé 15. dubna 1992, kdy byl přijat první zákon o místním referendu.¹⁰⁶ V roce 2004 byl nahrazen současnou platnou právní úpravou na úseku místních referend. Když porovnáme předchozí právní úpravu na úseku konání místní referenda, zjistíme, že předchozí zákon o místním referendu nebyl tolik obsáhlý. Jak je patrné z jeho názvu, tak se

¹⁰⁴ GOJOVÁ, Jiřina. Vyluka konání místního referenda. *Právní fórum*. 2012, roč. 9, č. 5, s 227-228. ISSN 1214-7966.

¹⁰⁵ Nález Ústavního soudu III.ÚS 873/09 a III.ÚS 995/09 z 9. 2. 2012.

¹⁰⁶ Zák. České národní rady č. 298/1992 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o místní referendu, který nabyl účinnosti 1. července 1992 a zrušen byl k 1.2.2004.

jednalo o právní úpravu na úseku voleb do obecních zastupitelstev a voleb v místním referendu. Referendum mohlo být konané formou souhlasu či nesouhlasu o otázkách místní samosprávy na úseku obcí či městských částí. Již zde se objevují pojmy jako např. seznamy oprávněných voličů, návrh na konání místního referenda, podpisové listiny, okrskové a místní komise. Nejdůležitějšími rozdíly mezi bývalou současnou právní úpravou na úseku místních referend bylo:

- *„dříve nebylo překážkou výkonu hlasovacího práva v místním referendu z důvodu výkonu vojenské služby,*
- *referendum nebylo možné konat v průběhu posledních šesti měsíců volebního období zastupitelstva,*
- *o rozdělení obce bylo možné konat místní referendum pouze v případě, že nová obec bude mít více jak 300 občanů s trvalým pobytem (současná právní úprava tuto hranici zvýšila na 1000 občanů),*
- *v případě, že by oprávněná osoba podepsala podpisovou listinu více jak jedenkrát, hrozila pokuta ze strany obecní rady ve výši do 1.000,- Kčs. (podle současné právní úpravy je možné ve správním řízení za toto jednání uložit pokutu do výše 3.000,- Kč),*
- *konání místního referenda bylo možné nejdříve 30 a nejdéle 90 dnů po zasedání rady, na kterém bylo místní referendum vyhlášeno (současná právní úprava stanoví pouze mezní dobu pro vyhlášení místního referenda, kterým je nejdéle 90 dnů),*
- *k platnosti rozhodnutí referendem je potřeba účasti alespoň čtvrtiny oprávněných občanů. Rozhodnutí referendem je přijato, pokud pro něho hlasovala nadpoloviční většina oprávněných občanů, kteří se referenda zúčastnili (současná platná právní úprava hovoří v případě platnosti o účasti alespoň nadpoloviční většiny oprávněných osob).“¹⁰⁷*

Z tohoto je patrné, že přijetím nové právní úpravy v oblasti místního referenda v roce 2004 došlo k zpřísnění podmínek v oblasti přímé demokracie. Jaké k tomu měli tehdejší zákonodárci důvody, nelze jednoznačně určit, ale předpokládám, že vycházeli z výsledků tehdejší praxe. Je nepředstavitelné, že by současná právní úprava místních referend stanovila platnost a zároveň závaznost výsledku dosaženého v místním referendu pouze na základě účasti čtvrtiny

¹⁰⁷ Komparace zák. č. 298/1992 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a místním referendu s zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu.

oprávněných osob a hlasování nadpoloviční většiny oprávněných osob, které se místního referenda zúčastnili. Zřejmě by při rozhodování v oblasti místní samosprávy došlo k značnému „nepořádku.“ Zvýšení hranice účasti všech oprávněných osob z prvních 25 % na následujících 50 % v roce 2004 stanovil zákonodárce z důvodu, že místním referendem se rozhoduje o otázkách, které jsou pro samosprávu obce důležité, neboť rozhodnutí které z místního referenda vzejde bezprostředně ovlivňuje život občanů obce, ve které se referendum konalo. Motivací zvýšením tohoto kvóra pro platnost místního referenda byly závažné právní důsledky v případě nerespektování rozhodnutím přijatém v místním referendu, kdy mohlo dojít až k rozpuštění zastupitelstva obce a k následnému vyhlášení nových voleb. Na základě praxe v oblasti konání místních referend, hranice 50 % účasti všech oprávněných osob v místním referendu důležitá pro jeho platnost byla značně problematická a vedla k výskytu mnoha místních referend, které byly neplatné a docházelo tak k mnoha zbytečným konání místních referend a tak i k plýtvání s veřejnými finančními prostředky. Nebylo-li místní referendu platné, nemohl být výsledek, který z něho vyšel, pro obec závazný. Náhled na tyto referenda měl pouze informativní charakter menšiny občanů obce. Novelou zákona o místním referendu z roku 2008,¹⁰⁸ došlo vzhledem k těmto zkušenostem s výsledky místních referend, ke snížení kvóra pro platnost rozhodnutí z předchozích 50 % na současných 35 % účasti všech oprávněných osob, nutných pro závaznost místního referenda. Tato novela změnila i kvórum v oblasti závaznosti místního referenda, kdy je nutné splnění několika požadavků, kterými jsou hlasování nadpoloviční většiny hlasujících, která musí představovat 25 % všech osob oprávněných hlasovat v místním referendu. Podmínka 25 % všech osob má přispět k zachování legitimacy rozhodnutí přijatém v místním referendu.

Dopad novely z roku 2008 v oblasti platnosti a závaznosti místního referenda lze demonstrovat na obci např. s 1000 oprávněnými osobami zapsaných v seznamu oprávněných osob. Pokud se místního referenda zúčastní 350 osob oprávněných osob (35 %), je místní referendum platné. Pro závaznost z místního referenda bude potom zapotřebí hlasování nejméně 250 oprávněných osob (25 %). Pokud se těchto 250 osob, představujících 71.43 % ze zúčastněných oprávněných osob, vysloví pro jednu variantu v místním referendu, pak bude místní referendum

¹⁰⁸ Zákon č. 169/2008 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 234/2006 Sb., zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

závazné. V případě podmínek stanovených zákonem o místním referendu z roku 2004, by účast 350 osob vedla k neplatnosti referenda a zároveň tedy i k nezávaznosti výsledku vzešlého z něho.¹⁰⁹

Jedním z posledních referend, konaných na území ČR, bylo referendum vyhlášené na území městského obvodu Plzeň 7 - Radčice. Referendum se konalo dne 9. března 2019 a jeho účelem bylo rozhodnout o otázce, zda-li má být postaven sjezd do Radčic ze západního obchvatu (příloha č. 4). Závěrečná etapa západního obchvatu z Křimic na silnici na Karlovy Vary by měla odlehčit hlavně přetíženým komunikacím jako je Karlovarská a Klatovská třída, přes které zatím tranzituje většina dopravy. O vyhlášení místního referenda hlasovali dne 14. ledna 2019 zastupitelé této městské části, kdy se jednohlasně shodli na jeho vyhlášení. Veřejnost projevila velký zájem o to, aby se mohla zapojit do rozhodování o stavbě, která by se měla začít budovat už letos na podzim. Podle projektu se jedná o komunikaci dlouhou 850 metrů, která má začínat na Sylvánu a vyústit na okraji Radčic. O tom, zda sjezd z okruhu do Radčic bude nebo nebude, ale ve finále rozhodne město Plzeň, které je investorem stavby.¹¹⁰

Podle zápisu místní komise z tohoto referenda začalo hlasování v 10:00 hodin a skončilo v 20:00 hodin. Otázka položená v tomto místním referendu zněla: „*Souhlasíte s vybudováním sjezdu do Radčic z budoucího západního okruhu města Plzně?*“ Referendum se konalo v jednom hlasovacím okrsku, který čítal ke dni hlasování 844 oprávněných osob. Hlasování se účastnilo 389 oprávněných osob, což představuje z celkového počtu oprávněných osob 46.01 %. Zákonem stanovená hranice účasti alespoň 35% oprávněných osob byla naplněna, a proto místní referendum bylo *platné*. Celkový počet platných hlasů byl 384, pro odpověď „ANO“ se rozhodlo 170 a pro odpověď „NE“ 214 oprávněných osob. Pro odpověď „NE“ se tedy vyslovilo 55.73 % oprávněných osob, které se tohoto hlasování zúčastnily, kdy tím byla naplněna první podmínka pro závaznost místního referenda a hlasovalo pro tuto variantu 25.36 % oprávněných osob, zapsaných v seznamu oprávněných osob. Podle § 48 odst. 1) a 2) zákona o místním referendu je výsledek

¹⁰⁹ BŘEŇ, Jan. Platnost a závaznost místního referenda po 1. 7. 2008. *Moderní obec*. 2008, roč. 14, č. 9, s. 44. ISSN 1211-0507. Dostupné také z: <http://www.moderniobec.cz/platnost-a-zavaznost-mistniho-referenda-po-1-7-2008>

¹¹⁰ Internetové stránky Magistrátu města Plzně. [online]. Plzeň, 2019 [cit. 2019-03-10] <https://www.plzen.cz/obyvatele-radcic-rozhodnou-v-referendu-o-stavbe-sjezdu-ze-zapadniho-obchvatu/>

tohoto místního referenda pro zastupitele MO Plzeň 7 - Radčice platný a závazný.
Jak již bylo zmíněno, konečné slovo bude mít investor, kterým je město Plzeň.¹¹¹

¹¹¹ Internetové stránky Úřadu městského obvodu Plzeň 7- Radčice. [online]. Plzeň, 2019 [cit. 2019-03-10] <https://urednideska.plzen.eu/umo7/vlastni/detail/10438>

3.4 KAUZA OC CORSO PLZEŇ

Počátky této kauzy se dotují do roku 2008, kdy společnost Amadeus Plzeň a. s. přednesla svůj záměr ohledně pozemku a stavby tehdejšího Domu kultury Inwest (dále jen „DK Inwest“, viz. příloha č. 5). Z hlediska funkčního využití podle Územního plánu města Plzně se blok nachází v území smíšeném centrálním. Stavbami zde dominantními jsou bytové domy, domy pro administrativu, obchodní domy, ubytovací domy, stavby pro kulturní využití, stavby a zařízení pro zdravotnictví, stavby a zařízení pro školství, církevní stavby a zařízení, polyfunkční centra.

V roce 2009 došlo k oznámení záměru obchodního centra o započetí procesu posouzení vlivu stavby na životní prostředí v rámci tzv. EIA (pochází z angl.. Environmental Impact Assessment).¹¹² Po skončení procesu EIA a vyhotovení příslušné dokumentace došlo k jejich veřejnému projednávání. Na závěr bylo vyhotoveno písemné stanovisko, které je jakýmsi odborným podkladem pro vydání dalších navazujících rozhodnutí.

V roce 2010 na základě Usnesení Zastupitelstva města Plzně č. 387 ze dne 17. 6. 2010 schvaluje uspořádání veřejné ideové architektonicko-urbanistické soutěže na řešení bloku DK Inwest. Společnost Amadeus přišla s návrhem nové zástavby území, a to v podobě obchodního centra a administrativního křídla. Město vydalo stanovisko ke zpracované dokumentaci EIA, ve kterém uvádí své připomínky ohledně řešení dopravní situace a souhlasí s tím, aby uvedené problémy byly řešeny v rámci územního řízení.

V roce 2011 Zastupitelstvo zrušilo architektonickou soutěž z důvodu stavu projednávání a přípravy projektu ze strany investora, z časové náročnosti soutěže a pozbylím smyslu, který měla soutěž ve chvíli jejího schválení. Amadeus na to reaguje podáním žádosti o pronájem a následném prodeji městských pozemků. Tak, aby mohlo později umístit objekt do požadovaného prostoru. Dochází ke schválení Základních regulačních podmínek pro zástavbu bloku ze strany Zastupitelstva

¹¹² Proces EIA hodnotí vlivy na veřejné zdraví, vlivy na životní prostředí (rostliny, živočichy, ekosystémy, půdu, vodu, klima, vzduch, krajinu, přírodní zdroje) hmotný majetek a kulturní památky. V současné době je upraven zák. č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a prováděcími předpisy č. 457/2001 Sb., a 353/2004, které se týkají odborné způsobilosti a osvědčení zpracovatelů. V tomto procesu se vyjadřují k dokumentaci dotčené orgány státní správy, dotčené samosprávné celky a veřejnost.

města a na Úřadu městského obvodu Plzeň 3 je zahájeno řízení na odstranění DK Inwest.

V roce 2012 došlo k uzavření nájemní smlouvy na předmětné pozemky s podmínkou, že nájemní smlouva pozbude své platnosti, nedojde-li k uzavření smlouvy o smlouvě budoucí kupní do 30. 6. 2013. Společnost Amadeus žádá o vydání územního rozhodnutí. Územní řízení bylo zahájeno a na návrh investora později pozastaveno. V srpnu 2012 byl zmocněncem přípravného výboru podán Magistrátu města Plzně „návrh na konání místního referenda“ ve smyslu § 10 zákona o místním referendu. Návrh nebyl sice bezvadný, ale vady byly posouzené jako odstranitelné a proto došlo k několika průtahům, než dostal návrh formální bezvadnosti. Návrh na konání místního referenda obsahoval dvě otázky, z nichž druhá otázka formulovaná jako: „*Souhlasíte s tím, aby Zastupitelstvo města Plzně schválilo bezodkladně změnu územního plánu pro území ohraničené ulicemi Americká, Denisovo nábřeží, Pražská a Sirková na plochu urbanistické zeleně?*.“ Zastupitelstvo města došlo na základě posudku Ministerstva vnitra ČR, které vycházelo ze současné judikatury obecních soudů, a také na základě odborného posudku, že se jedná o otázku, která je pro místní referendum nepřipustná a nelze tedy o ní místní referendum konat. V září 2012 bylo svoláno mimořádné zasedání Zastupitelstva města Plzně, které mělo pouze jediný bod, a to vyhlášení místního referenda ve smyslu zákona o místním referendu ohledně výstavby bývalého DK Inwest. Navzdory předloženým důvodovým zprávám Zastupitelstvo nepřijalo ani jednu z nabízejících se variant, ve věci nepřijalo žádné usnesení, a tak zde byl dán prostor postupu podle ust. § 57 zákona o místním referendu.

Přípravný výbor podal v říjnu 2012 k věcně příslušnému správnímu soudu, tj. Krajskému soudu v Plzni, návrh na vyhlášení místního referenda a to v podobě jak ho navrhl přípravný výbor, tedy o obou otázkách. Město Plzeň se v této věci vyjádřilo tím, že navrhuje soudu, aby místní referendum vyhlášeno nebylo. Již v listopadu 2012 dochází k vydání rozsudku Krajského soudu, kterým bylo vyhlášeno místní referendum pro první navrhovanou otázku s prvním kolem přímých voleb prezidenta ČR ve dnech 11 - 12. 1. 2013, a zamítl konat místní referendum o druhé navrhované otázce.¹¹³ Občané města Plzně dostali možnost vyjádřit svůj souhlas či nesouhlas v otázce formulované „*Souhlasíte s tím, aby město Plzeň bezodkladně podniklo veškeré své kroky v samostatné působnosti, aby*

¹¹³ Rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 5.11.2012 pod č. j. 57 A 75/2012-101.

nemohlo dojít k výstavbě obchodního zařízení na místě Domu kultury Inwest? ANO/NE.“ Volební účast v tomto místním referendu byla 54 490 oprávněných osob, z nichž 35 543 zvolilo možnost „NE“, 18 744 zvolilo možnost „ANO“ a 203 voličů nezvolilo žádnou možnost. Pro vítěznou možnost „ANO“ hlasovalo tedy 26.7 % z celkového počtu oprávněných osob a část v hlasování se vyšplhala na 41.4 %. Z hlediska § 48 zákona o místním referendum bylo toto referendum platné a závazné pro město Plzeň.

V říjnu 2012 byla podána žaloba ke Krajskému soudu v Plzni ze strany čtyř navrhovatelů, kteří se touto žalobou domáhali vyslovení neplatnosti rozhodnutí v přijatém referendu a vyslovení neplatnosti v tomto hlasování. Krajský soud posuzoval i namítanou podjatost rozhodujících soudců. Po přezkoumání všech namítaných skutečností dospěl k závěru, že podjatost rozhodujících soudců není ničím podložena. Návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí přijatém v referendu a návrh na vyslovení neplatnosti hlasování se zamítají.¹¹⁴

V červnu 2013 ze zabýval Nejvyšší správní soud kasační stížností ohledně údajné nezákonnosti napadeného rozhodnutí krajského soudu a jeho nepřezkoumatelnost a nepřípustnost položené otázky. K nepřípustnosti položené otázky Nejvyšší správní soud uvedl, že zpochybnit přípustnost položené otázky v řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí v místním referendu se lze domáhat pouze tehdy, bylo-li vyhlášeno zastupitelstvem obce či města, a nezáleží na tom, jestli bylo místní referendum vyhlášeno z vlastní iniciativy nebo na návrh přípravného výboru. K tvrzené neplatnosti hlasování stěžovatelé uvedli, že nezákonnost spatřovali v zakázané kampani v den hlasování, nepřípustném ovlivňování hlasování zveřejňováním průběžných výsledků, maření přípravy referenda. Ani v těchto bodech stěžovatelé v kasační stížnosti neuspěli, nebyla prokázána namítaná nezákonnost.¹¹⁵

Po vyhlášení výsledků místního referenda odmítl nejprve investor předmětné pozemky prodat městu, když později přišel s nabídkou na prodeje pozemků za částku 1.4 mld. Kč, kdy tato částka má představovat cenu za předmětné

¹¹⁴ Rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 20. 2. 2013 pod čj. 30 A 6/2013-144. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/EVIDENCNI_LIST/2013/30_A_6_20130313161123.2013_usneseni_a_nonymizovane_prevedeno.pdf

¹¹⁵ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2013 pod. č.j. ARS 2/2013-59. Dostupné z <http://sbirka.nssoud.cz/cz/mistni-referendum-pripustnost-polozene-otazky-zasada-svobodne-politicke-souteze-a-neutrality-verejne-moci-informace-o-ucasti-obcanu.p2724.html?q=Ars%202/2013%20-%202059>

pozemky, dosavadní investice a vzdání se nároku na kompenzaci za zmařenou investici v rámci projektu OC Corso (viz. příloha č. 6). Město tuto nabídku odmítlo a nechalo si vypracovat znalecký posudek na odhad ceny pozemků, který stanovil jejich cenu na 271 mil. Kč. Byla vyhlášena nová architektonicko-urbanistická soutěž, z níž nevyšel žádný vítěz. V září byl investor vyzván k vyklizení pozemků, avšak tento s ukončením nájemní smlouvy nesouhlasil a chtěl plochu nadále užívat. Rada města oznámila, že schválila odstoupení od smlouvy s investorem pro případ, že by byla smlouva označena soudem jako platná.¹¹⁶

V roce 2014 společnost Amadeus podala na město Plzeň civilní žalobu pro jeho odmítavý postoj a přisuzovala mu zmařenou investici. Ještě téhož roku společnost ohlašuje nový projekt OC Corsa na svých pozemcích, který se ale podle města nijak zásadně od původního projektu neliší. V květnu 2015 Okresní soud Plzeň - město zamítl žalobu společnosti Amadeus a společnost se proti této žalobě odvolala ke Krajskému soudu v Plzni. V září 2016 došlo ke změně územního plánu, na kterou reagovala společnost Amadeus projektem výstavby bytů a místa pro volnočasovou aktivitu.

V současné době se město Plzeň dohodlo s Amadeus o přerušení soudního sporu, v kterém společnost uplatňuje náhradu vzniklé škody ve výši 1.8 mld. Kč za neuskutečněný projekt. Město Plzeň podalo dovolání k Nejvyššímu správnímu soudu, aby přerušil probíhající řízení na dobu 6 měsíců. Svoje dovolání odůvodnil tím, že se společností Amadeus jedná na možném smírném řešení, které by tuto kauzu definitivně uzavřelo. V souvislosti s mírem se hovoří o výstavbě moderní městské části (viz. příloha č. 7), která vyhovuje požadavkům uvedeným ve studiích, které si město pro danou lokalitu nechalo vypracovat. Uvedená lhůta šesti měsíců představuje dostatečnou dobu pro uzavření vzájemné dohody mezi investorem a městem, tak aby již ve věci nedocházelo ke zbytečným soudním sporům. Město chápe předmětné pozemky jako problémovou územní lokalitu a od projektu si slibuje naplnění podmínek schválené územní studie. Podle technického náměška

¹¹⁶ KALNÝ, Miroslav. Soukromý zájem ve veřejném prostoru. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017. ISBN 978-80-87123-502-261-3, str. 161-183.

primátora města Plzně Pavla Šindeláře chce dohodu předložit zastupitelům do konce června 2019 a dohoda nepočítá s finančním odškodněním.¹¹⁷

Celá kauza OC Corso dospěla do fáze, kdy byl odstraněn DK Inwest, který sloužil jako dům s několika obchody a hlavně divadlem a v jeho místě „nevyrostla“ dosud žádná adekvátní náhrada, nýbrž parkovací plocha (viz. příloha č. 8), která je velmi hojně využívána, ať už lidmi, kteří do této lokality přijíždí za účelem pracovním nebo pouze jednorázově k vyřízení svých osobních záležitostí. Na kolik je tato varianta vhodným řešením je názor každé osoby. V souvislosti se zmařenou investicí se stavbou OC Corso se hovořilo o nemalé finanční částce, kterou vypočítala společnost Amadeus a oponoval její výši Magistrát města Plzně, ale málokdo se asi zamyslel nad tím, zda-li finanční újma nevznikla v této souvislosti jiným subjektům. Pokud se pořádně ohlédneme do okolí pozemků, o který se strhl velký soudní boj, všimneme si, že je zde mnoho obchodů a institucí, na které mohla mít celá kauza kolem OC Corsa nemalý negativní dopad.

Pokud mám vyjádřit svůj názor kolem této kauzy, musel bych mít dost relevantních informací ze všech zúčastněných stran. Samotný DK Inwest neměl v posledních svých letech života nijak velké využití, a je snadné předpokládat, že pokud by na místě zůstal, docházelo by bez větších investic k jeho chátrání, což by na lokalitu středu města jakým je Plzeň mělo z urbanistického pohledu negativní vliv. Současný stav, kdy na místě DK Inwest je provozováno soukromé parkoviště, není z urbanistického hlediska také zrovna výhra, a proto je na čase, aby došlo mezi městem Plzeň a společností Amadeus ke vzájemně dohodě na využití tohoto prostoru tak, aby pohled na toto místo nebyl smutný, jakým pro mnohé pamětníky a historiky v současné době je. Samotná stavba OC Corsa v historickém středu města na mě nedělá rovněž dojem, ať už z hlediska její vizualizace nebo účelnosti. Samotných obchodních center je v Plzni dost a nevidím tudíž využití nového obchodního centra, jakým mělo být OC Corso. Výstavba moderní městské části v tomto místě se mi zdá v současné době nejlepší. Je otázkou, zda-li taková městská část najde svoje využití a zájem, a také, jak se bude hodit do této části města.

¹¹⁷ Internetové stránky idnes.cz. [online]. Plzeň, 2019 [cit. 2019-03-16] https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/kulturni-dum-inwest-corso-amadeus-real-soud-spor-obchodni-centrum-mestska-ctvrt.A190312_102023_plzen-zpravy_vb#utm_content=freshnews&utm_term=oc%20corso%20plzen&utm_medium=hint&utm_source=search.seznam.cz

4 PŘEHLED KONANÝCH REFEREND

V období od roku 2006 - 2018 se v ČR konalo celkem 282 místních referend. Z tohoto počtu jich bylo 216 závazných a 66 nezávazných, tedy 76.7 % závazných místních referend a 23.4 % nezávazných místních referend. Z 66 nezávazných referend jich bylo 59 platných a 7 neplatných, tedy 89.4 % a 10.6 %.

Nejvíce místních referend se konalo v kraji Středočeském (66), Jihomoravském (38) a Vysočina (22), nejméně pak v Praze (7), Libereckém kraji (8) a Karlovarském kraji (8).

Pokud se na přehled konaných referend podíváme z pohledu právní úpravy, tak podle znění zákona o místním referendu z roku 2004 se konalo celkem 55 místních referend. Z tohoto počtu jich bylo 39 platných a zároveň závazných, dvě platná a nezávazná a 14 neplatných a tedy i nezávazných místních referend. Poměr platných a závazných místních referend k platným a nezávazným místním referendům a k neplatným a nezávazným referendům činí 70.9 % ku 25.45 % ku 3.65 %. Podle současné právní úpravy, kdy postačí k platnosti místního referenda účast alespoň 35 % oprávněných osob, by platných a závazných referend bylo rovných padesát.

Největší účast oprávněných osob byla 5. 5. 2007 v obci Visky, okr. Rokycany v Plzeňském kraji (96.8 %), dále v obci Hojkov, okr. Jihlava (92.4 %) a Štítov, okr. Rokycany (86.4 %). Naopak nejnižší účast byla v obci Čelákovice, okr. Praha - východ (18 %), v obci Koleč, okr. Kladno (30.6 %) a v obci Vnorovy, okr. Hodonín (35.3 %).

Z hlediska jednotlivých roků se konalo v tomto období nejvíce místních referend v roce 2014 (41), 2007 (39) a 2010 (29), naopak nejméně se jich konalo v roce 2006 (8), 2015 (9) a 2011 (10).

V jednom případě se místní referendum nekonalo v zákonem stanovené lhůtě, čímž bylo místní referendum z roku 2007 v obci Zábřeh, okr. Šumperk. A rovněž v jednom případě se konalo referendum o více než jedné otázce, kdy se jednalo o referendu z 24. 6. 2006 z obce Opatovice nad Labem, okr. Pardubice.

Od novely účinné od 1. 7. 2008 se konalo 227 místních referend. Největší účast byla v roce a 2008 v obci Ústup, okr. Blansko (93.9 %), dále v obci Velenov, okr. Blansko (87.6 %) a v obci Modlíkov, okr. Havlíčkův Brod (86.3 %). Naopak nejmenší volební účast byla v městském obvodu Ostrava - jih (3.6 %), dále v obci

Holešov, okr. Kroměříž (6.3 %) a ve statutárním městě Olomouc (8.2 %). Místních referend, jejichž výsledky nebyly oznámeny se konalo pět, a to v roce 2012 z obcí Černošice, okr. Praha - západ, Borová, okr. Náchod a Lichkov, okr. Ústí nad Orlicí a v roce 2017 v obcích Hruška, okr. Prostějov, Seč, okr. Ústí nad Labem, Jilemnice, okr. Semily a Cerhenice, okr. Kolín. Podle 50 % podmínky účasti oprávněných osob v místním referendu z roku 2004 by v tomto období nebylo platných 105 místních referend.

O dvou otázkách se rozhodovalo v místním referendu ve 23 případech. O více než dvou otázkách se rozhodovalo pouze v obci Květenice, okr. Praha - východ dne 28. 6. 2009, když místní referendum o všech třech otázkách bylo platné a závazné a o čtyřech otázkách dne 7. 9. 2004 v obci Klecany, okr. Praha - východ, kde rovněž celé referendum bylo závazné.¹¹⁸

V obci Chvalovice, okr. Znojmo se dne 30. 6. 2012 konalo místní referendum, které bylo platné, ale výsledek byl zrušen Krajským soudem v Brně. Předmětem místního referenda v obci Chvalovice bylo rozhodování o otázce „*Souhlasíte s tím, aby zastupitelstvo obce Chvalovice neprodleně zakázalo a nepovolovalo v katastru obce výstavbu větrných elektráren a současně zrušilo, nebo vypovědělo doposud všechny uzavřené smlouvy s firmou Viventy česká s. r. o., IČ: 26918013?*“ Pro odpověď „ANO“ bylo odevzdáno celkem 107 platných hlasů, zatímco pro odpověď „NE“ bylo odevzdáno celkem 63 platných hlasů. Referendum se konalo v době, kdy nebyla připravována žádná změna územního plánu obce Chvalovice, naopak již nabyla účinnosti změna územního plánu, která výstavbu větrných elektráren umožnila, a následně byla vydána a nabyla právní moci příslušná rozhodnutí správních orgánů o umístění stavby větrné elektrárny na příslušných pozemcích. Tato situace bylo řešena Nejvyšším správním soudem, sp. zn. Ars 4/2012, kdy tento soud dospěl k závěru, že část položené otázky a tedy i rozhodnutí přijatého v místním referendu zvažuje zastupitelstvo obce Chvalovice k něčemu, co není v jeho kompetenci, protože otázka povolení či nepovolení stavby větrných elektráren náleží do pravomoci příslušného stavebního úřadu, a nikoliv do samostatné působnosti obce Chvalovice. Tato část rozhodnutí přijatého v daném místním referendu tedy odporuje zákonu o místním referendu, podle něhož se v místním referendu rozhoduje o věcech, které patří do samostatné působnosti obce.

¹¹⁸ Internetové stránky Ministerstva vnitra ČR. [online]. Praha, 2009 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

Vzhledem k tomu, že občané dané obce hlasovali o položené otázce souhrnně, nezbylo Nejvyššímu správnímu soudu než vyslovit neplatnost celého rozhodnutí přijatého v místním referendu konaném v obci Chvalovice o výše uvedené otázce. Soudce zpravodaj k rozhodnutí uvedl, že: „ *Místní referendum má značný význam pro formování politické vůle v rámci příslušné obce. Z toho vyplývá i požadavek určité zdrženlivosti správních soudů při posuzování otázek pro referendum, které nelze hodnotit formalisticky. Na straně druhé otázky, které zcela zjevně překračují rámec toho, o čem je možné v místním referendu hlasovat, nelze vykládat tak, že by byl měněn smysl položené otázky, o níž občané příslušné obce hlasovali. Rozhodnutí přijatém v místním referendu o takových otázkách tedy nemůže obstát.*“¹¹⁹

První místní referendum vyhlášené Nejvyšším správním soudem se konalo ve dnech 11. - 12. ledna 2013 ve věci výběru sídla městské části Praha 7. Přípravný výbor pro konání místního referenda v městské části Praha 7 navrhl místní referendum za nepředraženou radnici proti městské části Praha 7. Otázky navržené pro místní referendum zněly:

- „1) Souhlasíte s tím, aby celkové náklady na pořízení sídla Úřadu městské části Praha 7 (včetně případných přidružených organizací nesouvisejících přímo s provozem Úřadu městské části Praha 7) byly omezeny částkou 500 milionů korun včetně DPH a případných úroků?*
- 2) Jste pro zrušení dosavadního procesu výběru sídla Úřadu městské části Praha 7 a pro vyhlášení nového výběrového řízení podle zákona o veřejných zakázkách nebo koncesního zákona s preferencí výstavby na vlastním pozemku městské části Praha 7?*
- 3) Jste pro to, aby byl výběr řešení sídla Úřadu městské části Praha 7 proveden tak, že hodnoticími kritérii bude zejména ekonomická výhodnost a dopravní dostupnost pro občany městské části Praha 7?*
- 4) Jste pro to, aby byla na architektonické řešení sídla Úřadu městské části Praha 7 vyhlášena veřejná architektonická soutěž podle pravidel České komory architektů?“*

Své rozhodnutí zastupitelstvo odůvodnilo odkazem na § 7 písm. d) ve spojení s § 8 odst. 3 zákona o místním referendu. Zastupitelstvo si pro rozhodnutí

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. října 2012, sp. zn. Ars 2/2012

o vyhlášení referenda obstaralo dva odborné nezávazné posudky, a to od Odboru veřejné správy ministerstva vnitra a od vyučujícího správního práva na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, doc. JUDr. Martina Kopeckého, které zamítavý postoj podpořily s odkazem na nejednoznačné znění navržených otázek.

Navrhovatel podal proti rozhodnutí zastupitelstva žalobu, kterou Městský soud v Praze usnesením ze dne 8. 6. 2012 zamítl. V odůvodnění městský soud uvedl, že nepřijatelnost konání místního referenda je dána § 7 písm. d) ve spojení s § 8 odst. 3 zákona o místním referendu, neboť rozhodnutí v místním referendu by mohlo být v rozporu s právními předpisy pro nejasnost a neurčitost otázek. Konkrétně u otázky č. 1 městský soud uvedl, že nejasnými pojmy jsou vsuvka "o přidružených organizacích", pojem "případné úroky" (nelze vždy smluvně ovlivnit jejich výši) a pojem "celkové náklady". U otázky č. 2 městský soud odmítl termín "vlastní pozemek" (s ohledem na údajný rozpor s § 34 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze) a pojem "dosavadní proces výběru sídla." U otázky č. 3 městský soud prohlásil kritéria "ekonomická výhodnost" a "dopravní dostupnost" za nedostatečně určité, velmi obecné, značně obecné a neurčité, a to i ve spojení se slovem "zejména." U otázky č. 4 městský soud uvedl, že není jasné, zda pojem "architektonické řešení sídla" zahrnuje jen práce na budově nové, nebo zda jde o architektonické práce na budově již postavené. Závěrem městský soud uvedl, že v případě odpovědi na otázku č. 2 odpovědí "ne" již nelze hlasovat o otázkách č. 3 a č. 4, že otázky předjímají odpověď "ano" a že celková formulace otázek je sugestivní.

Navrhovatel (stěžovatel) podal proti usnesení městského soudu kasační stížnost, ve které namítal zejména nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky. Tato nezákonnost spočívala v tom, že tvrzenou nejednoznačnost otázky nelze podle názoru stěžovatele subsumovat pod § 7 písm. d) zákona o místním referendu, jak učinil městský soud. Stěžovatel rovněž tvrdil, že městský soud chybně interpretoval § 7 písm. d) citovaného zákona v tom smyslu, že za rozpor se zákonem považoval zřejmě takový případ, kdy otázka nerespektuje zákonnou terminologii. Za rozpor rozhodnutí v místním referendu se zákonem však stěžovatel považuje pouze takový případ, ve kterém by rozhodnutí v místním referendu uložilo obci určitý krok, kterým by však obec současně porušila určitou svou zákonnou povinnost.

Stěžovatel rovněž argumentoval, že městský soud chybně posoudil míru přesnosti formulace textu otázek pro místní referendum, kterou je po přípravném výboru možno požadovat, a povahu textu těchto otázek. V důsledku toho městský soud vykládal podmínky nepřipustnosti místního referenda nepřiměřeně extenzivně, ač tyto podmínky mají být vykládány restriktivně. Z povahy zákona o místním referendu jakožto výrazu přímé demokracie a kontroly komunální politiky, jakož i z judikatury Ústavního soudu, dle názoru stěžovatele vyplývá, že zákonná omezení institutu místního referenda dle § 7 a § 8 zákona o místním referendu je třeba vykládat restriktivně. Text otázek místního referenda formuloval politickou směrnicí pro zastupitelstvo, a je tedy na něj třeba klást podstatně nižší nároky na formální preciznost. Rozhodující je z hlediska textu otázek jejich srozumitelnost pro hlasující občany.

Stěžovatel se domníval, že městský soud posuzoval text otázek v rozporu s výše uvedenými zásadami, tedy nepřiměřeně přísně. Vždy, když bylo možno najít výklad, který by naznačil jiné možné chápání otázky, s odkazem na tento výklad prohlásil městský soud otázku za nejednoznačnou, nezákonnou, a tudíž nepřipustnou. Městský soud tak na text navržených otázek aplikoval pravidla, která konání místního referenda v podstatě znemožňují, a to ve dvojím ohledu. Nejprve stěžovatel zmínil lingvistický aspekt, podle něhož je vlastností jazyka, že žádný pojem a žádné spojení slov nelze formulovat tak, aby je nebylo možno napadat z pozic právního či logického formalismu, což platí zvláště v neustále se rozvíjejícím a komplikujícím právním systému moderní společnosti.

Druhým aspektem, který městský soud dle stěžovatele pominul, je fakt, že z povahy místního referenda jakožto textu předkládaného k hlasování občanům vyplývá nutnost zjednodušení mnohdy složitých problémů. Dle § 8 odst. 3 zákona o místním referendu totiž musí být otázka formulována jednou větou, jako otázka zjišťovací. Pouze teoreticky by bylo možné vložit do závorky vysvětlující text. Pokud má být místní referendum o jakékoli složitější otázce možné, je třeba podle stěžovatele dodržovat následující pravidla interpretace textů navržených otázek:

- 1) *“ vykládat text otázek podle úmyslu, který měl přípravný výbor, přičemž tento úmysl lze dovozovat ze všech okolností, které vyhlášení referenda doprovázely a,*
- 2) *akcentovat celkový smysl otázek a jejich politickou dimenzi a nikoli jejich formálněprávní nenapadnutelnost. “*

Na úrovních konkrétních výtek stěžovatel tvrdil, že městský soud chybně posoudil některé dílčí otázky, a to např. zda lze či nelze ovlivnit výši úroků, co lze rozumět pojmem "dosavadní proces výběru sídla", co lze rozumět pod pojmem "vlastní pozemek" ve vztahu k § 34 zákona o hlavním městě Praze, co znamenají kritéria "ekonomická výhodnost" a "dopravní dostupnost", anebo co znamená skutečnost, že architektonicky lze řešit jak budovu nově postavenou, tak i budovu, která již postavena je.

K otázce úroků se stěžovatel vyjádřil tak, že jsou dány buď zákonem, nebo smluvně. Výše smluvních úroků je dána dohodou smluvních stran. Je pravdou, že banky nabízí i smlouvy, v nichž se výše budoucích úroků odvozuje od sazeb na finančních trzích, které mohou být proměnlivé. Takovou smlouvu by pak tedy odpůrce v případě kladného rozhodnutí o otázce č. 1 uzavřít nesměl, což je určité omezení, ovšem není to závazek k něčemu, co by bylo nemožné či protizákonné.

Pokud jde o pojem "architektonické řešení", dospěl městský soud ke správnému závěru, že tento pojem může zahrnovat jak "práce na nové budově", tak i "interiéry budovy již postavené". Městský soud však z toho nesprávně dovodil, že otázka je nejednoznačná. Pokud určitý pojem zahrnuje více možností, pak je tento pojem nutno vztáhnout na všechny tyto možnosti. Skutečnost, že určitý pojem je širší, přece neznamená, že tento pojem je nejednoznačný. Stěžovatel nesouhlasil ani s výhradou týkající se pojmu "vlastní pozemek". Podle něj není pravdou, že o pozemku, vůči kterému odpůrce vykonává práva a povinnosti vlastníka, není možno hovořit jako o vlastním pozemku odpůrce. Pokud odpůrce dle § 34 odst. 3 zákona o hlavním městě Praze vykonává práva a povinnosti vlastníka vůči určitému majetku, pak lze o tomto majetku říci, že se jedná o jeho vlastní majetek. Stěžovatel také nesdílí názor městského soudu, že pojem "dosavadní proces výběru sídla" je nejasný proto, že občanům nejsou známy jednotlivé úkony, které odpůrce dosud uskutečnil. Místní referendum nelze nevyhlásit z toho důvodu, že občané nemají o dané problematice povědomí, protože je na politické odpovědnosti voličů, aby se o problematice informovali. Stěžovatel rovněž odmítal, že by kritéria "ekonomická výhodnost" a "dopravní dostupnost" byla příliš obecná. Obě kritéria jsou jasná, od sebe vzájemně ohraničitelná a mohou být upřednostněna před kritérii jinými (např. ohledy na historickou tradici, estetičnost či reprezentativnost aj.), která také mohou být brána v potaz, avšak vždy jako méně důležitá, než ekonomická výhodnost a dopravní dostupnost.

Odpůrce ve svém vyjádření upozornil na § 49 zákona o místním referendu, podle něhož rozhodnutí v místním referendu je pro zastupitelstvo obce a orgány obce závazné, jinými slovy možným výsledkem místního referenda je rozhodnutí, které zavazuje orgány, jimž je jinak zákonem svěřen výkon samostatné působnosti. Jsou-li dle Ústavy ČR územní samosprávné celky samostatně spravovány zastupitelstvem, pak prolomení tohoto pravidla rozhodnutím v místním referendu formou přímé demokracie musí jednoznačně určovat, co má zastupitelstvo dodržovat a čím má být ve své ústavně dané samostatnosti omezeno. Má-li být rozhodnutí v místním referendu závazné, nemůže se podle odpůrce jednat o pouhou politickou směrnicí, ale o konkrétní, jasný a určitý úkol zavazující zastupitelstvo a další orgány.

Co se týče nálezu Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2012, sp. zn. III. ÚS 995/09, jímž stěžovatel argumentoval, měl odpůrce za to, že z nálezu nevyplývá, že rozhodnutí mělo být jakousi politickou směrnicí, jak tvrdí navrhovatel a nelze v žádném případě dovodit, že by formulace otázek neměla být jednoznačná a určitá, aby mohlo být rozhodnutí z materiálního pohledu závazné. Odpůrce uzavřel, že městský soud se podle jeho názoru se všemi otázkami samostatně a podrobně vypořádal.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že všechny čtyři otázky navržené pro místní referendum jsou položeny jednoznačně a jejich znění neodporuje zákonu. Podle soudu je potřeba při rozhodování o jednoznačnosti zvolených otázek poměřovat formulace nikoli právnickým „okem“, ale pohledem hlasujícího občana. Tzn. běžný volič musí vědět, o čem rozhoduje, čeho se otázka týká, měl by i rozumět důsledkům svého souhlasu či nesouhlasu v místním referendu. Sedmičlenný volební senát se v rozsudku zároveň vyjádřil k obecným východiskům místního referenda. V rámci přezkumu místního referenda je totiž třeba uvažovat o otázkách v celkovém kontextu správy věcí veřejných a místních a v otázkách jednoznačnosti respektovat jejich význam pro jejich běžného adresáta-voliče, který v místním referendu rozhoduje. Principy aktivního občanství a participace v rámci obce, v aristotelském smyslu polis, by neměly být podemílány výkladem, který jejich naplňování prakticky znemožňuje,“ uvádí se mimo jiné v rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. Soudci se shodli, že se občanská společnost zpravidla aktivizuje tehdy, když jde o sporné obecní záležitosti v oblasti rozpočtové, pozemkové či majetkové. Kontroverzní jsou typicky záměry, které mají vliv na

celkový architektonický či přírodní ráz obce a životní podmínky občanů - např. sporné investiční plány v historickém centru měst či v zeleni či nakládání s komunálním majetkem a prostředky. „Na rozdíl od abstraktních a často vysoce politických otázek spojených tradičně s národními referendy má totiž místní referendum úzkou vazbu k lokálním problémům. Voliči v něm rozhodují o věcech, které dobře znají, o problémech, jež se jich často osobně dotýkají. Na půdorysu české zákonné úpravy funguje referendum tzv. zdola v praxi často jako poslední „veto“ občanů ve věcech náležejících do samostatné působnosti obce, demokratická pojistka na místní úrovni politického rozhodování. Zastupitelstvo obce totiž má zákonnou možnost o takto kritických otázkách místního života samo vyhlásit referendum, zjistit bezprostřední pohled občanů na připravované řešení a případně od nich získat silný mandát pro zásadní změnu obecního života. Pokud zastupitelstvo obce takovou možnost odmítá a snaží se, aniž jsou pro to zákonné důvody, navíc všemi dostupnými prostředky zablokovat místní referendum na základě iniciativy občanů, může to být zároveň signálem, že je „cosi shnilého v království dánském“, uvedl soudce zpravodaj.¹²⁰

¹²⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. října 2012, sp. zn. Ars 2/2012

5 POROVNÁNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY NA ÚSEKU REFEREND V OKOLNÍCH ZEMÍCH

V rakouské ústavě jsou zakotveny tři prvky přímé demokracie - referendum, lidová iniciativa a přímá volba prezidenta. Samotné referendum má dvě odlišné formy. Jedná se o referendum v obvyklém slova smyslu (Die Volksabstimmung) a tzv. všelidové hlasování (Die Volksbefragung). Oba druhy referend se konají na základě rozhodnutí prezidenta republiky, kdy volební den i den, kdy výsledky vstoupí v platnost, určuje svým nařízením spolková vláda. Právo hlasovat má každý občan Rakouska, který je oprávněn účastnit se voleb do Národní rady podle čl. 46 Ústavy. Podle čl. 45 rozhoduje v referendu absolutní většina všech odevzdaných hlasů. Postup při referendu je upraven ve spolkovém zákoně z roku 1972 (Volksabstimmungs-gesetz).

Referendum v obvyklém slova smyslu má právní oporu v čl. 43, 44 odst. 3 a 60 odst. 6 Ústavy. V případě klasického referenda je objektem referenda parlamentem schválený zákon nebo Spolkovým shromážděním předložená otázka na odvolání prezidenta. Výsledek referenda je závazný. Referendum se otázkou ptá, zda zákon schválený Národní radou má vstoupit v platnost, nebo jestli má být odvolán prezident. Odpověď je „ANO“, „NE“.

Lidové hlasování vychází z čl. 49b) Ústavy, a účelem je zjistit názor občanů na věc zásadního nebo celorakouského významu. Výsledkem je buď odpověď „ANO“ nebo „NE“ na položenou otázku nebo výběr ze dvou návrhů řešení.

Podle ústavního základu je možné rakouská referenda dělit:

1. *„Ústavně povinné referendum, které se týká změny celé ústavy, právní opora v čl. 44 odst. 3 ústavy,*
2. *Ústavně nepovinné referendum, týká se částečné změny ústavy, právní opora v čl. 44 odst. 3 ústavy, iniciovat může 1/3 členů Národní rady nebo spolkové rady,*
3. *Legislativní nepovinné referendum, koná se v případě přijetí jakéhokoli zákona, právní oporu má v čl. 43 Ústavy, iniciovat jej může většina Národní rady,*
4. *Referendum o odvolání prezidenta, právní oporu má v čl. 60 odst. 6 Ústavy, iniciovat jej může Spolkové shromáždění.“*

V Rakousku se konalo do dnešního dne pouze jediné celostátní referendum, které mělo za úkol vyjádření občanů k jejich souhlasu či nesouhlasu se vstupem Rakouska do EU. Referendum se konalo dne 12. června 1994, účastnilo se jej 4 768 401 voličů, kteří svým jednoznačně vysloveným „ANO“ podpořili vstup této země do EU. V souvislosti s tímto celostátním referendem byl přijat Spolkový ústavní zákon. Otázka pro toto referendum zněla: „*Má vstoupit v platnost rozhodnutí Národní rady z 5. května o ústavním zákoně o připojení Rakouska k Evropské unii?*“¹²¹

Institut referenda v Polsku je koncipován jako mimořádný prostředek politické legitimace a zejména mobilizace polských voličů zejména v otázkách zásadně politických. Polská ústava ze dne 2. dubna 1997 stanoví, že Sejm¹²² je oprávněn v otázkách zvláštního významu pro stát a o přijímání mezinárodních smluv oprávněn vyhlásit referendum. Musí se na tom ale usnést absolutní většina poslanců při účasti alespoň ½ všech členů dolní komory, nebo prezident republiky se souhlasem Senátu. Výsledek referenda je závazný v případě, že se referenda zúčastní minimálně ½ oprávněných voličů. Referendum se může konat jeden nebo dva dny v závislosti na rozhodnutí Sejmu. Cílem referenda je získat kladné či záporné odpovědi na položenou otázku, či výběr z některých nabízených variant. V případě celostátního referenda má každý oprávněný volič právo podat protest proti deliktům podle zákona o celostátním referendu.

Prvním důležitým celostátním referendem bylo referendum ze dne 2. dubna 1997, které se konalo z důvodu hlasování o ústavě Polské republiky. Prostá většina oprávněných osob měla rozhodnout o platnosti textu návrhu nové polské ústavy, jež vzešla z mnohaletých příprav. Ústava byla přijata účastí 42.86 % oprávněných voličů, kteří se pro ni vyslovili svými 52.7 %.

Druhé zásadní celostátní referendum se konalo na území Polska 7. a 8. června 2003. Fakt, že se toto referendum konalo netradičně ve dvou dnech vycházel ze snahy, aby byla účast oprávněných voličů co největší. Pro platnost referenda v Polsku je nutná účast alespoň 50 % oprávněných o voličů. Volební část tuto hranici nakonec překonala, neboť se polského celostátního referenda zúčastnilo 58.85 % oprávněných voličů. Svě „ANO“ pro odpověď na otázku navržená pro toto

¹²¹ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská referenda*. Brno, 2005. ISBN 80-7325-051-261-9, str. 116-125.

¹²² Sejm je dolní komora polského Parlamentu, má 460 poslanců v současné době jej jím předsedou „maršálkem“ Marek Kuchcinski, volební období je čtyřleté.

referendum ve znění: „*Vyjadřujete souhlas s tím, aby Polská republika vstoupila do Evropské unie?*“ uvedlo 77.45 % voličů oproti 22.55 % voličů, kteří vstup Polska do EU nepodpořili.¹²³

Problematika referenda je v ústavním pořádku Slovenské republiky upravená v člancích 93 - 100 v hlavě 5 nazvané „Zákonodárna moc.“ Způsob konání referenda je upraven ve speciálním zákoně.¹²⁴ Podle slovenské Ústavy lze referenda dělit na:

1. „*Obligatorní - rozhoduje se o otázce o vstupu anebo výstupu ze státního závazku s jinými státy,*
2. *Fakultativní – týkají se otázky jiného veřejného zájmu.*“

Rozsah otázek, které nemohou být referendem řešeny, vymezuje čl. 93 Ústavy Slovenské republiky. Jedná se o otázky týkající se základních práv a svobod, daní, odvodů a státního rozpočtu. Právo hlasovat má každý občan Slovenské republiky, který má právo hlasovat do Národní rady, tedy nejpozději v den konání referenda dosáhl věku 18 let a jeho právo volit není nijak omezené. Referendum vyhlašuje prezident Slovenské republiky, kdy o to musí požádat peticí alespoň 350 000 občanů nebo na základě usnesení Národní rady. Výsledek referenda může Národní rada změnit, anebo zrušit svým ústavním rozhodnutím. Referendum je možné opakovat nejdříve po třech letech od jeho konání. Podle speciálního zákona musí být otázka (y) navrhovaná (é) v místním referendu formulované tak, aby na ně mohlo být jednoznačně odpovězeno „ANO“ či „NE.“

Otázka navržená pro celostátní referendum, které se konalo 16 - 17. května 2003 zněla: „*Súhlasíte s tým, aby sa Slovenská republika stala členským štátom Európskej únie?*“. Referenda se zúčastnilo 2 176 990 oprávněných voličů, volební účast byla tedy 52.15%. Pro vstup Slovenska do EU hlasovalo 2 012 870 občanů (92.46 %), opačný názor projevilo 135 031 voličů (6.2 %), ostatních 27 488 voličů (1.34 %) hlasovalo neplatně.¹²⁵

¹²³ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská referenda*. Brno, 2005. ISBN 80-7325-051-261-9, str. 131-142.

¹²⁴ Zák. č. 564/1992 Zb., o spôsobe vykonania referenda ve znení nejskorších predpisov.

¹²⁵ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská referenda*. Brno, 2005. ISBN 80-7325-051-261-9, str. 177-191.

6 ZÁVĚR

Téma „Místní a krajské referendum“ jsem si vybral proto, abych se o tomto nástroji přímé demokracie dozvěděl něco víc a získal tak povědomí jeho možného aplikaci v praxi. Dostalo se mi znalostí o právní úpravě a dosavadnímu využití celostátního, krajského i místního referenda. Rovněž jsem získal informace o úskalí při konání jakéhokoliv referenda, ať už jde o finanční stránku, organizační zabezpečení či oblast, kdy lze referendum konat. Všechna referenda nekončí samotným ukončením hlasování a plněním úkolů, které z něho vzešly, ale najde se mnoho případů, kdy stanovení platnosti či závaznosti musí rozhodnout správní soud. Rovněž k vyhlášení každého referenda nedochází bez komplikací, tedy standartní cestou, kdy se objevují komplikace např. v podobě odlišného názoru místně příslušného zastupitelstva, a v této chvíli dochází k soudnímu zásahu. Některá z těchto rozhodnutí poslouží do další praxe jako vodítko pro samotné rozhodování správních soudů v obdobných případech. V případě kauzy OC Corsa jsem nabyl mnoha informací, které jsem do této doby nevěděl a mohu konstatovat, že negativní dopad tato kauza neměla jen na investora či město Plzeň, ale i na okolní právnické subjekty. V případě přehledu konaných místních referend v období od roku 2006 do roku 2018 lze konstatovat, že tento nástroj byl aplikován v průměru v 22 případech ročně, tedy skoro dvakrát za měsíc. Je na názoru každého z nás, jestli je to příliš nebo málo a jestli tento nástroj přímé demokracie není zneužíván. Ve velké převaze byla tato konaná místní referenda platná a závazná. Při studiu vstupu Rakouska, Polska a Slovenska do EU jsem zjistil, že nebylo použito stejných způsobů aplikace právních nástrojů oproti případu, kdy do EU vstupovala ČR.

7 RESUME

I chose the topic "Local and regional referendum" to learn more about this tool of the direct democracy and to gain more knowledge of its application into practice. I got the knowledge of legal regulations in the scale current national, regional and local use in referendums. I also learned a lot of information about difficulties during referendum, be it on the financial side, organization of security or where the referendum can be held. All referendums do not end with voting and performing the tasks that came out of it, but there are many cases where the determination of validity or binding must be decided by court. However,

Not every announcement of a referendum is without complications, the standard way, when complications occur is for example in the form a different opinion of the locally competent council and at this point there has to be a court intervention. Some of these decisions will serve as a guideline for decision making for courts in similar cases. I have gained many information in the OC Corsa case, which I did not know before and I can definitely say that the negative impact on this case was not only on the investors or the city of Pilsen, but also on the other legal subjects.

In the case of reviewing the local referendums from 2006 to 2018 can be said, that the tool of law has been applied in average 22 times per year, almost twice a month. It is up to each of us to judge, whether it is too much or too little and whether is this instrument of the direct being abused. In the most cases were local referendums valid and binding.

When studying entries of Austria, Poland and Slovakia into the EU, I found out, that the same methods were not used compared it to when the Czech Republic entered the EU.

8 SEZNAM LITERATURY

Knihy:

- FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská referenda*. ISBN 80-7325-051-261-9.
- JAREŠ, Adam, JUDOVÁ, Aneta. *Kuchařka místního referenda: Manuál pro aktivní občany*. Praha: Transparent International – ČR. ISBN 978-80-87123-502-26-3.
- KALNÝ, Miroslav. *Soukromý zájem ve veřejném prostoru*. ISBN-978-80-261-0707-1.
- NAHODIL, Tomáš, ŘÍČKA, Tomáš. *Místní referendum v České republice. Zákon o místním referendu*. Praha: Linde ČR, 2004. ISBN 80-7201-502-8.
- PAVLÍČEK, Václav. *O České státnosti. Úvahy a polemiky 2. O právech, svobodách a demokracii*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0564-3.
- PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-700-1.
- RIEGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou..* Praha: Leges, 2011, ISBN 978-80-87212-85-1.

Právní předpisy:

- Ústavní zákon č. 121/1920 Sb., ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky
- Ústavní zákon č. 150/1948., Ústava České republiky
- Ústavní zákon č. 100/1960, Ústava Československé socialistické republiky,
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- Ústavní zákon č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky,
- Zákon č. 135/1982 Sb., o hlášení a evidenci občanů.
- Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích,
- Zákon č. 327/1991., Sb., o referendu

- Zákon České národní rady č. 298/1992 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o místní referendu, který nabyl účinnosti 1. července 1992 a zrušen byl k 1.2.2004.
- Zákon č. 182/1993 Sb., zákon o ústavním soudu
- Zákon č. 20/1996 Sb., o péči o zdraví lidu
- Sdělení 181/1999 o přijetí Evropské charty místní samosprávy
- Zákon č. 218/1999 Sb., o rozsahu branné povinnosti a o vojenských správních úřadech (branný zákon), ve znění zák. č. 286/2000 Sb.
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
- Zákon č. 131/2000 Sb., zákon o hlavním městě Praze
- Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád,
- Zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a o změně některých zákonů
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- Nařízení vlády č 303/1995 Sb., o minimální mzdě
- Vyhláška č. 120/1976 Sb., Vyhláška ministra zahraničních věcí o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech

Judikatura:

- Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2012, sp. zn. III. ÚS 263/09.
- Nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 873/09.
- Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2012. sp. zn. III. ÚS 995/09.
- Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 9. 2012, sp. zn. Ars 2/2012.
- Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2013, sp. zn. Ars 4/2012.
- Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25.06.2004, sp. zn. 30 Ca 154/2004.

- Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 26.10. 2005, č.j. 30 Ca 73/2005-56.
- Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 7. 2005, č.j. 30 Ca 59/2006-48.
- Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 5. 11. 2012, 57 A/2012-101.
- Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 20. 2. 2013, č. j. 30 A 6/2013-44.

Časopisy:

- BALÍK, Stanislav. Několik poznámek k referendu o vstupu ČR do EU. *Revue politika*. 2003, roč. 1, č. 6. ISSN 1214-0899.
- BŘEŇ, Jan. Platnost a závaznost místního referenda po 1. 7. 2008. *Moderní obec*. 2008, roč. 14, č. 9. ISSN 1211-0507.
- GOJOVÁ, Jiřina. Vyluka konání místního referenda. *Právní fórum*. 2012, roč. 9, č. 5. ISSN 1214-7966.
- MOCEK, Miroslav. K právní úpravě činnosti při organizačním, technickém a finančním zabezpečení Krajského referenda. *Správní právo*. 2013, č. 46, č. 3. ISSN 0139-6005.
- RIEGEL, Filip. Určení území pro referendum není radno podceňovat. *Moderní obec*. 2008, roč. 14, č.5. ISSN 1211-0507

Internetové zdroje:

- Internetové stránky Ministerstva vnitra České republiky. *Pojmy*. [online]. Praha, 2019 [cit. 2019-01-29]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statni-svrchovanost.apsx>
- Internetové stránky Ministerstva vnitra ČR. [online]. Praha, 2009 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW0MQ%3d%3d/>
- Internetové stránky Magistrátu města Plzně. [online]. Plzeň, 2019 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z : <https://www.plzen.cz/obyvatele-radcic-rozhodnou-v-referendu-o-stavbe-sjezdu-ze-zapadniho-obchvatu/>

- Internetové stránky Českého statistického úřadu. [online]. Praha, 2019 [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ref2003/re13?xjazyk=CZ>
- Internetové stránky Českého statistického úřadu. [online]. Praha, 2019 [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ref2003/re12?xjazyk=CZ>

9 PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Výsledek celorepublikového referenda o přistoupení ČR do EU

Příloha č. 2: Výsledky celorepublikového referenda o přistoupení ČR do EU podle jednotlivých krajů.

Příloha č. 3: Přehled dozorových orgánů v případě, že zastupitelstvo územního celku nepostupuje v souladu s výsledkem referenda.

Příloha č. 4: Předmět rozhodování v místním referendu v Radčicích

Příloha č. 5: Dům kultury Inwest

Příloha č. 6: Návrh stavby OC Corso

Příloha č. 7: Vizualizace posledního návrhu na vytvoření moderní zástavby

Příloha č. 8: Současný stav po DK Inwest

Příloha č. 1

Okrsky			Počet oprávn. občanů	Vydané obálky	Účast v %	Odevzdané obálky	Platné hlasy celkem	Počet hlasů ANO	Počet hlasů NE
Celkem	zprac.	v %							
14 765	14 765	100	8 259 525	4 560 399	55.21	4 557 960	4 457 206	3 446 758	1 010 448

Příloha č. 2

Kód a název kraje		Okrsky			Počet oprávn. občanů	Vydané obálky	Účast v %	Odevzdané obálky	Platné hlasy celkem	Počet hlasů ANO	Počet hlasů NE
		Celkem	zprac.	v %							
<u>CZO 110</u>	Hlavní město Praha	1107	1 107	100.00	968 837	559 989	57.80	559 545	548 185	439 398	108 787
<u>CZO 210</u>	Středočeský kraj	2047	2 047	100.00	920 724	531 459	57.72	531 221	519 734	391 764	127 970
<u>CZO 310</u>	Jihočeský kraj	1260	1 260	100.00	507 523	282 412	55.65	282 290	276 928	210 943	65 985
<u>CZO 320</u>	Plzeňský kraj	1088	1 088	100.00	451 986	253 233	56.03	253 089	247 974	190 682	57 292
<u>CZO 410</u>	Karlovarský kraj	348	348	100.00	243 701	124 682	51.16	124 646	121 907	93 302	28 605
<u>CZO 420</u>	Ústecký kraj	1046	1 046	100.00	652 922	326 623	50.02	326 455	318 962	241 287	77 675
<u>CZO 510</u>	Liberecký kraj	584	584	100.00	343 664	194 021	56.46	193 891	189 596	139 956	49 640
<u>CZO 520</u>	Královéhradecký kraj	939	939	100.00	443 572	263 456	59.39	263 354	257 509	196 217	61 292
<u>CZO 530</u>	Pardubický kraj	871	871	100.00	405 581	234 087	57.72	233 997	228 797	174 094	54 703
<u>CZO 610</u>	kraj Vysočina	1167	1 167	100.00	412 216	236 084	57.27	235 996	231 240	175 712	55 528
<u>CZO 620</u>	Jihomoravský kraj	1391	1 391	100.00	919 701	511 414	55.61	511 102	499 991	391 565	108 426
<u>CZO 710</u>	Olomoucký kraj	913	913	100.00	511 144	278 374	54.46	278 249	271 702	209 299	62 403
<u>CZO 720</u>	Zlínský kraj	680	680	100.00	476 603	268 169	56.27	268 036	261 304	210 284	51 020
<u>CZO 810</u>	Moravskoslezský kraj	1324	1 324	100.00	1 001 351	496 396	49.57	496 089	483 377	382 255	101 122
Celkem		14765	14765	100.00	8 259 525	4 560 399	55.21	4 557 960	4 457 206	3 446 758	1 010 448

Příloha č. 3

Územní celek	Nadřízený orgán
Obec	Ministertvo vnitra ČR
Hlavní město Praha	Ministertvo vnitra ČR
Městské části a městské obvody	Příslušné magistráty
Městské části hl. města Prahy	Magistrát hlavního města Prahy

Příloha č. 4



Příloha č. 5



Příloha č. 6



Příloha č. 7



Příloha č. 8

